

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-basábas petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási ára 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1903.

/FELELŐS SZERKESZTŐ:
Staubert József.

Kedd, november 3.

Mai számunk főbb közleményei:

Vasúti reform.
Momsen meghalt.
Zsidó fiúból — pápai gróf.
A kormány tagjai Bécsben.
Motorokosok összedöntése.
A novemberi előléptetések.
A rágalmazó plakát.
Megszemélyesített mandátum.
A cigányverseny eredménye.
Dohánysempészség Aradmegyében.
Tárcs: Herkules sóhaja. Írta: Katona József.
Csarnok: Morán János. Írta: Szépfaludi O. F.

Választási reform.

Arad, november 2.

Annyira lekötöttek bennünket a katonai kérdések izgalmai, hogy szinte csodálatos volt, a mikor a kibontakozás első napjaiban, ellenzéki részről egy egész más probléma került előtérbe. Ez a választói jog kiterjesztése.

A függetlenségi párton felmerült az a lehetőség, hogy a párt egyelőre nem folytatja az indemnitás és az ujonejavaslat elleni küzdelmet, ha a választói jog határozó kiterjesztését megkapja. Többeknek, s így magának Kossuthnak is, ez a véleménye: a katonai kérdésekben elérkezett az ideje, hogy meg kell kérdezni magát a nemzetet. A nemzet akarata új választásokon nyilatkozhatik meg. De hogy ez csakugyan a nemzet akarata legyen: szükséges, hogy a mai igazságtalan választási rendszer kiküszöböltessék.

Az ellenzék ezen álláspontjában sok a méltányolni való. Csak figyelemre kell méltatni a magyar választói jog gyakorlatát és nyilvánvalóvá válik ennek igazsága. Magyarországnak 1848-ban körülbelül 13 millió lakosa és mintegy egy millió 300 ezer választója volt. Otven év múltán a lakosság száma felszaporodott kerekében 19 millióra, ellenben a választók száma 800 ezerre apadt. Otvennél több esztendő lefolyásának az eredménye tehát, hogy a lakosság 6 millióval szaporodott, ellenben a választók száma 300 ezerrel megfogyott. Ez ötven évnek a „fejlődése“.

Ebben keresendő a mai szomorú állapot csirája. Szégyenkeznünk kell, amikor ellenségeink éppen e ponton támadják meg államiságunkat a külföld előtt. S nem védekezhetünk, mert érezzük, tudjuk, hogy igazuk van. Vagy talán megcáfolhatjuk, amikor hirdetik, hogy a 19 milliónyi Magyarország jogegyenlő földjén például az 1901-iki általános választások alkalmával csak egy olyan képviselő volt, aki 2000-nél több szavazatot kapott, míg 377 képviselő 1500-nál kevesebb szavazattal nyert mandátumot? S közöttük 254 olyan képviselő volt, aki még ezernél is kevesebb szavazattal választatott meg! Megcáfolhatlan igazságok ezek, amelyekért méltán ér minden gancs. Otven év elég hosszú idő, hogy a jogfejlődés megrázkódtatás nélkül átmenetet képezzen a választói jog reformjához. Más országokban a fejlődés arra irányult, hogy a népesség teljes zömét

bevonták az alkotmányos életbe. Másutt elő lett készítve az átmenet az általános választói jogra, nálunk az eddigi rendszer utját állotta, még a legelemibb, a legegyszerűbb, természetes jogkiterjesztésnek is, úgy hogy nem maradna egyéb hátra, mint minden átmenet nélkül kicserélni az általános választói joggal a mai korhadtt választási rendszert.

Nem csupán a természeti jogegyenlőség elvi szempontjából, hanem államiságunk jól felfogott érdekében is szükséges, hogy a választói jog — ha egész általánossá nem is tétetik, de mindenesetre a lehetőség szerint kiterjesztessék, annak gyakorlata méltányosabbá tétessék. Kicsinyhitőség az, amely nem bizik a nemzeti életrevalóságban akkor, amikor pedig éppen a nemzet érvényesüléséről lehet szó. A kicsinyhitőség csak az osztályfélelem megnyilatkozása, mely retteg uralma végörájának előérzetében. Így volt és van az másutt is, mégis megtörténik a választói jog reformja anélkül, hogy rázkódást okozna vagy okozott volna.

A Latonai kérdések ügye még nincsen annyira befejezve, hogy minden figyelmünket másra irányíthatnánk. De ha a választói jog reformja csakugyan módot adna arra, hogy a parlamenti béke helyre álljon, akkor a hosszú harcnak ez jelentős, a nemzeti engedményekkel egyenlő vívmánya lenne.

Herkules sóhaja.

Írta: Katona József.

Bujkáló holdvilágos estén kint ültem a házunk előtti padon. A szél hársak illatát hordta felém s attól valami álmotag érzés töltötte el egész lényemet. Edes szender és fogott el s szinte bántott a kertünk alatt rohanó Cserna vizének lármás moraja. Messziről egy turbina által hajtott malom egyhangú kattogása s valahol a parti fűzek alján, pártját hívó fülemile szerelmes dala vegyült a völgy mélységes csöndjébe.

Hirtelen egy esti lepke ütődött arcomhoz. Amint utána néztem, meglepetve láttam, hogy a Jorgován hegytetőn tűz lobog. Eleinte nem akartam hinni, hogy a Jorgovánon, ezen a kopasz hegyháton ütött a pásztor éjjeli tanyát. Talán nem is pásztor? ... Talán kőbor cigány-csapat? ... Hisz a környékbeli pásztorok messze elkerülik s beszélni is babonás félelemmel beszélnek róla. Elnéztem egy ideig a lobogó lángot, s a körülte terjengő világosságban alakokat véltem látni. Nem sokáig kellett töprengenem, hogy kik lehetnek ott?

Gyöngye szél kezdett az irányból lengeni s magával hordta egy bánatosan, lágyan szóló furulya fölsíró, panaszos hangjait. Nem hallottam többé a fülemile dalát, nem a malom kat-

tozását, csak a furulyaszó mély hangját. Amint mind jobban sir a furulya, fölébredt szívemben egy szomorú pásztordal emléke. Most már tisztában voltam vele, hogy nem lehet más a Jorgovánon, mint az öreg Dimitru, a kecskepásztor. Olyan mély érzéssel senki sem tudott a kecskepásztorok közül hangokat kicsalni abból a száraz hódzaágból, mint ő.

Rég nem láttam az öregtet, rég nem láttam Liviát, az ő csodaszép leányát, vándoréletének örömet és boldogságát. ... Ha vajon ők vannak-e ott? Mit kereshetnek azon a kopár tetőn, ahol még a koldustüske is csak kényszerűségből terem meg? Amint merően néztem föl a tűz felé, mintha az éj fátyolán át Liviát láttam volna igézően mosolyogni s mintha intetetett volna ölelésre tárt karjaival és sötét, hosszú hajával himbálta volna a szél ...

A furulya egyre bánatosabban szólt, mintha az öreg Dimitru szívének minden keservét belélehelte volna. Ugyan mi fájhat úgy a jó öregnek? Valami megmagyarázhatlan érzéstől ösztönözve utnak indultam; szinte lázas sietéssel, dobogó szívvel, telve az esti lég mámorával. Vajon ott van-e Livia? Örülni fog-e, ha viszontlát? ...

A hegyre vezető kavicsos úton, szokatlan gyorsasággal haladtam fölfele s gondolatomban tárgya szüntelen Livia volt. Ez a viselkedésemben, modorában, beszédében szelíd, természetes, jó-

zan eszű olyan parasztleány, mintha nem is parasztlány lett volna?

Magas, nyílt homlokára omló, bársonyos fekete haja, beszédes, szelíd, nagy szemek azokkal a hosszú, selymes pillákkal, nappirosított arcra, formás nyakával s erős vállával, fürgő hajlékonyságával merő ellentét volt a földre hajlott öreg pásztornak. Sokszor kerülő úton akartam kicsalni Dimitriusból, hogy nem egy előkelő család elveszett gyermeke-e Livia? Egyszer, mikor bizalmasabb kedvében véltem az öregtet, tréfásan jegyeztem meg:

— Talán nem is volt neked feleséged, Dimitru?

Rám nézett mereven apró, savószerű szemével s mint a ki mélyen sértve érzi magát, megfordult s szóltan tova terelte nyáját. Livia akkor olyan szomorúan válaszolt Dimitrius helyett.

— Dehogyan nem volt, nekem is volt jó anyám, de elrabolta tőlünk Herkules ...

Ettől az időtől kezdve meg zárkózottabb lett Dimitru, pedig szeretett velem beszélni, mert ha nem is az ő, de a leánya kedvéért sok oly dolgot beszéltem el, amelyet örömmel, kíváncsisággal hallgatott. — Liviának ilyenkor úgy ragyogtak a szemek, mint mikor a harmatcseppek megcsillan a napsugár. Tudatlanságában mohón szívta volna magában a tudást ...

Gondolataimban elmélyedve, lassuló léptekkel közeledtem a hegytető felé. A furulyaszó

Mommsen meghalt.

(A tudomány gyászja.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Mommsen Tivadar, a világhírű archeologus és történész, a mint Berlinből jelentik szélhűdés következtén meghalt. Halálával nagy veszteség érte a tudós világot. Egész életén keresztül küzdött, fáradozott, hogy hazájának, az egységes német birodalomnak tudományos téren is tekintélyt s elismerést szerezzen, — s a halál akkor érte utól, mikor tudományos munkásságának hatvan éves juileumát akarta megülni.

Utálta a pompázó hatalmat s ennek, mint hírlapíró nem egy alkalommal adott kifejezést. Munkáinak anyagát ő hordta össze, más írók utasításait, más tudósok állításait sosem vette zsinórmérték nélkül. Ezt csak kiváló képességeinek, óriási olvasottságának és sokoldalúságának köszönhetette. Önérzetes, bátor ember volt, ki igazságáért bárkivel szembeszállt.

Korán, mint fiatal lipcei jogi professzor, kiváló részt vett az 1849-ik mozgalmakban, miután német nemzeti és szabadelvű politikai pályáját mint újságszerkesztő már Schleswig-Holsteinban megkezdte. Ezért 1849 után, mikor a reakció beköszöntött, megfosztották professzori állásától. Menekülnie is kellett, s öt éven át a külföldön járnia tanulmányuton. Ez idő alatt 1852-ben a zürichi egyetemen a római jogot is tanította. 1854-ben a boroszlói egyetemre hivatott, 1858-ban pedig a berlinire, amelynek azóta állandóan professzora és büszkesége volt. 1873-ban a porosz országgyűlésnek, utóbb a német birodalmi gyűlésnek is tagja lett, s ott nagy szerepet játszott, tudós társával, Virchow-val együtt mint a szabadelvűség képviselője s a cezarizmus ostromója. Türelmetlen ellenfele volt ő is Bismarcknak, s bárha mint szónok vékony, éles hangja és akadozó előadása miatt nagy, közvetlen diadalokat nem arathatott, szavainak mégis nagy volt a súlya mindenkor. Mint Virchownak, neki is voltak Bismarckkal erős összeütközései, s ekkor monddta neki Bismarck ezt a híressé lett mondatát:

— Eddig úgy tudtam, hogy Mommsen ur Róma legnagyobb történésze. De aki a jelent annyira nem érti mint ő, aki a mostani politikát annyira nem érti mint ő, arról nem hiszem, hogy érti a multat, Róma történetét.

Bismarck egyszer pert is indított ellene, mikor Virchow érdekében mondott beszédében a cezarizmust ostromozta éles gunnyal és Németországban is szokatlan bátorsággal. A hatalomtól mindig távol tartotta magát s önérzetére, jellemére szép világosságot vet III. Napoleonhoz való viszonya. A francia császár tudvalevően szenvedélyesen foglalkozott a római történelemmel s e tanulmányához meg akarta nyerni Mommsen támogatását. De Mommsen tudni sem akart róla. Később, amikor Napoleon kiadta *Borghesi* idevágó munkáit, Mommsen, tudós társa kedvéért átnézte a könyvet, de mikor III. Napoleon tisztelet díjat küldött neki munkájáért, nem fogadta el. A francia tudományos világ meg is becsülte őt, hogy független tudott maradni Napoleon udvarával szemben is s oly kitüntetésekben részesítette, amilyenekbe a francia részről kevés német tudósna volt része.

Mint minden tudósna, úgy neki is meg volt az egyéni hibája, t. i. a szórakozottság s ez közmondásossá vált. Tanulmányaiba s gondolataiba való roppant elmélyedése miatt mintegy esztendeje egymásután kétszer is komoly baleset érte. Könyvtárában valami könyvet kutatott s mikor örömeiben megtalálta, siettében megfledkezett róla, hogy létrán áll és — lelépett róla. Alig, hogy felépült, ismét baleset érte, ugyancsak a könyvtárában. Gyertyával kezében ismét valami könyvet keresett és szórakozottságában meggyújtotta hosszú, galambosz fürteit. Egési sebeiből csak hosszas ápolás után gyógyult meg. Ez volt utolsó szórakozottsága.

Mommsent, a mint újabb távirat jelenti, valószínűleg csütörtökön, vagy pénteken temetik el.

Vilmos császár hosszabb részvétlávratot intézett az elhunyt tudós özvegyéhez, s a táviratban többek között ezeket írta:

A mi az elhunytat különösen hozzám fűzte; a német kutatások körül szerzett érdemei. E téren való működése hálás elismerésképp már elrendeltem, hogy a nagy kutató művészi márvány-mellszobrát készítsék el és állítsák fel a Saalburgban. Ezzel hatvan éves jubileum alkalmából akartam a boldogultnak örömet szerezni, de Isten úgy akarta, hogy e napot ő már ne érje el. Azonban e ritka férfiu neve megmarad az utókornak és díszíteni fogja a tudományt.

Vilmos.

Zsidó fiúból — pápai gróf.

(Egy magyar festő karrierje.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Pályájának csúcspontját érte el minap egy értékes magyar művész, Lippay Bertalan. Idebaza kevesen ismerik, de annál inkább Olasz, Német és Franciaországban s a balkáni udvaroknál. A legmagasabb körök népszerű arcképfestője ő.

Híre jön most annak, hogy X. Pius arképet festeti Lippayval. A kép, mely trónusán ülve, teljes díszben ábrázolja a katolikus világ fejedelmét, nagyjában már elkészült. A pápa tegnapi fogadta a Vatikánban Lippayt. Megölelte, megcsókolta a művészt s nejeinek s gyermekeinek hogyléte felől kérdezősködött. Lippay ugyanis egy olasz grófnőt, aki Viktor Emánuellel is rokonságban áll, vett feleségül.

A megmutatta Lippaynak Ferenc József király, Erzsébet királyné és Ferenc Ferdinánd trónörökös arcképet.

— Iróasztalomon őrzöm e fotográfiákat, mondotta a pápa, mert nagyon szeretem az ön királyát, de a trónörökösöt is. Imádkozom érük naponta.

A pápa aztán megtekintette Lippay művét s el volt ragadtatva. Elrendelte nyomban, hogy erről a képről száz és százezer fényképmásolatot készítsenek, hogy a katolikus világ erről ismerje a pápa porhüvelyét. Ez lesz a pápa hivatalos fényképe.

X. Pius e szavakkal bucsuzott a művésztől:

— Hogy egy kis elismeréssel lehessünk a te utólréhetetlen művészi alkotásodért, melyhez szívből szerencsét kívánunk neked és hogy irántad való atyai szeretetünket és becsülésünket bebizonyítsuk, ezennel pápai udvari festővé nevezünk ki téged és neked és családodnak az örökös pápai grófi rangot adományozzuk s óhajtom, hogy még számos ilyen remekművel ajándékozd meg a világot...

Gróf Lippay Bertalan meghatva, boldogan távozott a Vatikánból.

S az árva megyei turdosini kicsiny zsidó temetőben talán megmozdult egy halott. Ott fekszik gróf Lippay Bertalan atyja, a tiszteségben és becsületben megöszült Lippner Sámuel, aki sok-sok erdőre való tutajt szállított le a sebesvízü Vágon a dunamenti városokba. Lippner Sámuelnek második fia a legújabb

elhallgatott. Egy kőénybokr mellett megálltam pihenni. Csakugyan Dimitru volt. Ocska szűrétt épp a roskadó kukoricaszár-kunyhóra vetette s aztán mintegy száz lépésnyire előre futott. Ott, mintha eszt vesztenie volna, levágta magát a földre, keservesen jajgatva, érthetetlen szavakat kiáltozott.

Nem érte a különös dolgot, nem látva Liviát, óvatosan lépkedtem a kunyhó felé, hogy nem alszik-e benn Livia? Dimitru nyája ott heverészett a kunyhó körül, egynémelyik bárány csendesen bégetett... Remegve nyultam a szűr felé, hogy elvonjam a nyilásról. A hold éppen előbukkant s amint leesett a szűr, bevilágította az alacsony szalmás ürt.

A kunyhó üres volt... Egy piszkos tarisznya s egy pár kis csizma volt bent, s Livia csizmája...

Dimitru jajgatása, az üres kunyhó, a kialvó-félben levő tűz halvány világa s a bennem föltámadt balsejtelem, szorongó, elfuladó hangon tört ki belőlem:

— Dimitru!... Dimitru!... Mi történt? Mi bajod?

Odarohantam hozzá, ráztam, fölemeltem s részvéttel, majd dühösen faggatam, hogy miért sir, miért nem válaszol? Csak úgy égett a forróságától s szakadt róla a veríték. Hosszu, sovány teste voraglani látszott, amint fölemeltem, hogy a kunyhóhoz vigyem. Amint vonszol-

tam, egy kissé magához térve, megismert s érihetetlenül hebegte:

— Uram... Livia... Herkules... Livia... — s aztán csukló zokogás fogta el ujból.

Korsójából vizet öntöttem eltikkadt szájahoz, amint elnyújtózott a tűz közelében. Ettől megnyihlani látszott. Napbarnított arca olyan volt, mintha a sírből kelt volna föl. Osz haja a veritéktől fűrtökből csapzott. Szemei mélyen beesve, megüvegesedve meredtek rám.

— Szólj, Dimitru mi bajod?

Mint aki most ébredt föl nehéz és mély álmából, oly bágyadtan kérdezte:

— Nem láttad Liviát?

— Nem! Hol van? — sürgettem lázasan.

— Vége... vége... nem hallgatott reám... elszökött... megölte...

— Ki? Hol? — kiáltottam s izgalomtól majd kipattanó erekekkel szorultak össze ökleim. Agyamban Dimitru szavai után egyik gondolat a másik után futott végig.

— Megölték! ? Megszökött! ?

Dimitru erőlködve emelkedett föl s félig ülő helyzetben, suttogó, szakadozott hangon, mintha szellemekhez szólna, könyörgött:

— Gyere/vissza... Livia... ne menj!

Aztán tágra nyílt szemekkel meredt reám s bűtykös ujjával mutogatott.

— Ott... ott... arra, látod? Ott van Herkules... Ott fuj... Lefujta...

Oda mutatott, a hol a Jogorván szikla szédületes meredekséggel végződik a Cserna fölött.

Megértettem.

Eszembe jutott a pásztorok babonás mondanja, hogy, aki a Jorgovánnak arra a pontjára megy, azt a sziklafal fölött keringő megátkozott „Herkules sóhaja” lesodorja a Csernába. Ott csalta meg Herkulest a kedvese, egy pásztorfiúnak öltözött királyfival s amint ölelték egymást, Herkules észrevétlen meglepte őket s fájdalmában akkorát sóhajtott, hogy attól mindketten a Csernába zuhantak. Ott látni őket a pásztor-hít szerint — holdas éjjelen föl-föl bukkanni a zugó habok között, átölelve tartják egymást s átkozzák Herkulest...

Lélekszakadva futottam oda.

A sziklafalon hűvös, erős szél csapkodta forró arcomat. Fölöttem vijjogó vércse keringett, vijjogása kísértetiesen hangzott a csendes éjszakába... A porhanyós, sikamlós kőzetten nehezen jutottam föl a szikla széléig, ahol görcsösen kapaszkodtam meg egy kiálló oromba. Amennyire csak egyensúlyom engedte, előre hajlottam. Szívem sebesen dobogott, lélekzetem majd, hogy el nem állt, tágra nyílt szemekkel kutatva néztem a mélységbe...

A hold teljes fényével ragyogott s a Cserna vad hullámai ezüstös fodrokkal, rejtelmesen susogva himbálták, csókolták Liviát...

pápai gróf, aki művészetével olyan sikert ért el, amilyenre kevés példa van.

Lippay Bertalannak három fivére él még idehaza. Az egyik szolgabíró Nyitra megyében, a másik tiszt orvos Torontóban, a harmadik fakereskedő Budapesten.

A novemberi előléptetések.

(Az aradi helyőrségben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 2.

A katonai előléptetések körülbelül olyanok, mint a sorsjátékok húzása. Néha meglepetéseket hoznak; a velejáró öröm azonban itt is, amott is egyforma. Az idei tiszt-avancement nagyon gyenge. A vezérkarban kedvezett csupán, a csapattesteknél az előléptetés elenyészően kevés. Érdekes, hogy a honvédségnél aránylag sokkal kedvezőbb az idén az előléptetés, mint a közös hadseregben.

Lapunk vasárnapi számában már megírtuk bécsi távirat alapján a legtöbb előléptetést. Ezt pótoljuk most a honvédség és a közös hadsereg rendeleti lapjaiból, a melyek vasárnap délután érkeztek meg Aradra.

A helyőrségben két nagyobb előléptetés történt, melyeket úgy a katonai, mint a polgári társadalomban sok gratuláció követett: vizeki Tallián Andor m. kir. 3-ik honvédhuzár ezredbeli őrnagy, az aradi osztály parancsnoka és lindenbüchli lovag Rainer Gyula csász. és kir. 3-ik huszárezredbeli őrnagy léptek elő alezredeké.

Az aradi helyőrségben november hó 1-ével a következő változások és előléptetések történtek:

Csász. és kir. 33. gyalogezred.

Winkler Rudolf II. oszt. százados előlépett I. oszt. századosá.

Eccher Oswald dr. vezérkarhoz beosztott II. oszt. százados előlépett I. oszt. századosá.

Weingartner Edgard II. oszt. századosá előléptetve áthelyeztetett a 33-ik gyalogezredhez.

Lehoczky Béla főhadnagy II. oszt. századosá előléptetve a 33-ik gyalogezredtől áthelyeztetett a 37-ik gyalogezredhez.

Dietenecki Eckert Rudolf hadnagy főhadnaggyá előléptetve a 33-ik gyalogezredtől áthelyeztetett a 14-ik gyalogezredhez.

Hadnagyokká léptek elő az ezredben: Serb Tódor, Riscutia Mózes (a 99. gyalogezredtől) Sándor de Vist Valér és Gross Gyula tiszt-helyettesek.

A hadügyminiszter az aradi cs. és kir. élelmezési raktárnál Joanovits Demeter II. osztályú élelmezési számtiszt-ellenőrt I. osztályú számtiszt-ellenőrré léptette elő; Fernbacher János 33. gyalogezredbeli számvivő-altisztet pedig számvivő-járulnökká nevezte ki.

Csász. és kir. 3-ik huszárezred.

Lindenbüchli lovag Rainer Gyula őrnagy előlépett alezredeké.

Biswanger János hadnagy főhadnaggyá.

László Miklós II. oszt. százados próbaszolgálatra beosztatott a csász. és kir. 3-ik huszárezredhez.

M. kir. 3. honvéd huszárezred.

Vizeki Tallián Andor őrnagy, aradi osztály-parancsnok, előlépett alezredeké.

Vadas Jenő és Kovács Jenő hadapród tiszt-helyettesek hadnaggyá.

M. kir. 8. honvéd gyalogezred.

Altó Károly hadapród-tiszt-helyettes előlépett az aradi zászlóaljnál hadnaggyá.

Pekáry Pál II. oszt. százados Nyitráról az aradi zászlóaljhoz helyeztetett át.

M. kir. csendőrség.

Virág László főhadnagy, az aradi csendőrszárny parancsnoka előlépett II. oszt. századosá, Nevelits Kálmán hadnagy, borosjenői szakaszparancsnok, főhadnaggyá.

A fegyenbren Aradon szolgált, vagy ismerős tiszték közül előléptek és áthelyeztettek a következők:

Mezőgőh Máttyás honvédfőhadnagy a székesfejvári 17-ik honvéd gyalogezredbe áthelyeztetve előlépett alezredeké.

Péchy Károly őrnagy-hadbíró, a ki nemrég az aradi hadbírószék főnöke volt, mint a 6. hadtest igazságügyi előadója, alezredeké hadbíróvá lépett elő.

Weiskopf Károly I. oszt. százados, a ki az előtt a 33. gyalogezred kötelékében volt, a 62. gyalogezredben őrnagy lett.

Farádi Vörös Tibor I. oszt. százados, a marosvásárhelyi 22. honvéd gyalogezred zászlóparancsnoka, előlépett őrnaggyá.

Grallert Konrád vezérkari százados, a II. honvéd kerületi parancsnokságnál őrnaggyá.

Rubint Dezső II. oszt. százados, vezérkari tiszt, a 3-ik honvédhuzár ezredben I. oszt. századosá.

Naményi Zsigmond főhadnagy, a 8-ik honvéd gyalogezredben II. oszt. századosá.

Sandl Géza honvédhuzár főhadnagy, a 3-ik honvédhuzár ezredtől áthelyeztetett a váci 6-ik honvédhuzár ezredhez.

Jakócs Elemér honvéd hada. ród-tiszt-helyettes kineveztetett a gyulai 2-ik honvéd gyalogezredhez hadnaggyá.

Lippe Károly a mezőhegyesi méneparancsnoksághoz százados-számvivővé.

Itt említjük meg, hogy a magyargyűlésről hírhedt és sokat emlegetett Struchly Lipót százados is előlépett — őrnaggyá. Csodálunk, ha a társa, Formanek főhadnagy is hamarosan elő nem lépne.

TÁVIRATOK.

Orosz-kínai konfliktus.

Pétervár, nov. 2. A kínai kormányt Mukdennek az oroszok által újból való megszállása nagyon nyugtalanítja és tanácsért folyamodott a barátságos követségekhez. A kormányhoz érkezett jelentések szerint 1500 orosz szállotta meg a mukdeni hivatalos épületet, bezárták a kapukat és elűzték a kínai hivatalnokokat. Mukdenben és vidékén még mintegy 10—20,000 kínai van. A mandsuriai kínai parancsnokok azon határozott utasítást nyerték, hogy az orosz hatóságokkal ne ellenkezzenek és mindent elkövessenek arra nézve, hogy az összeütközéseket elkerüljék. Következő körülmények idézték elő Mukden újból való megszállását: az oroszok az irreguláris rendőrcsapatjaik egyikének főnökéül egy hírhedt rablót alkalmaztak. A kínaiak ismételtén azt követelték, hogy ezt a rablót adják ki nekik. Rövid idő előtt az oroszok teljesítették a kívánságot és a rablót egy kínai tiszt előzetes vizsgálat nélkül lefejezte. Erre azt követelték az oroszok, hogy az illető tisztet öt nap alatt végezzék ki, különben Mukdent megszállják. A kínai külügyi hivatal ajánlkozott, hogy az illető tisztet száműzi. Ez ügyben tárgyalt még az orosz követtel, midőn az a jelentés érkezett, hogy megtörtént a megszállás. Hír szerint a kínaiak félreértették az oroszoktól kitűzött határidőt és azt hitték, hogy a határidő csak szombaton telik le.

Az acélkirály bukása.

New-York, november 2. Ma tette közzé a hajóépítő trust hivatalból kiküldött kezelője jelentését. A jelentés feltűnést keltő közleményeket tartalmaz a társaság alapításakor tett szándékos hamis adatokat és rosszhiszemű eljárást illetőleg, valamint említést tesz egy tervről, a melylyel a társaságot a Bethlehem Steel Company jövedelmeinek visszatartásával szándékosan meg-

akartak buktatni. A jelentés végül ajánlja a trust alapítói és Schwab Károly ellen való bírói eljárást, hogy kényszeríteni lehessen őket a társaság adósságai kifizetésére szükséges összegek megteremtésére. A jelentésben ajánlatik törvényes gondnoknak a Bethlehem Steel Company számára való kirendelése is.

A cigányverseny eredménye.

(Ünnep a színházban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 2.

Dankó Pista emlékének áldozta az elmúlt öt napot az aradi színház. Szerdától kezdve folyt a cigányverseny, melyet vasárnap fejeztek be. A sorompóba állott zenekarok egytől-egyetig rászolgáltak az elismerésre, a közönség minden alkalommal megtöltötte a színházat, s így a verseny sikere teljesnek mondható. Hogy Zilahy Gyula színigazgató a hazafias vállalkozás mellett szép anyagi eredményhez is jutott, azt bizonyára nem veszi tőle rossz néven senki.

A verseny eredményét vasárnap este hirdették ki a színpadon, s ebből az alkalmából szakadásig megtelt a színház közönséggel. Ezt megelőzőleg Albert Péter, majd Gyurkovics András aradi és Gyorgyovits Mita temesvári zenekara játszott. A verseny eredményét Nikolics Döme ügyvéd, a zsűri tagja hirdette ki a következő lelkes hangú, szép beszéd kíséretében:

Nagyszerű közönség!

A ma yar muzsának e szentelt falai között öt estélyen át megdicsőült magyar dalköltőnk, Dankó Pista emlékének hódolt Aradváros lelkes közönsége.

Eljött ide, hogy meghallgassa azokat az örökbecsű dalokat, melyeket koszorus dalköltőnk éltében városról-városra, faluról falura vándorolva bűvös hegedűjével terjesztett.

E vándorlás közben Dankó Pista valódi apostoli tevékenységet fejtett ki. Ahol az a szelíd szemű, bánatos arcú dalköltő megjelent, ott a magyar dalköltészet örökbecsű művei futó tűzként hatoltak be palotákba és kunyhókba.

Az édes anya keblén csüngő csecsemő, a serdülő ifju és fűrgő hajadon, a bánatos özvegy, a haza sorsán töprengő honfisziv feltalálja dalát Dankó Pista műveiben.

Fájdalom, e n gy művek alkotójának, Dankó Pistának az élet küzdelmei között hamar kihullott kezéből a vonó. Ott aluszsz a most örök álmát a szegedi anyaföldben. A még jel-telen sirját bearanyozza és befűdi az őszi nap-sugár és a hulló sárga levél.

A pacsirta és csalogány zeng neki örök ál-mához altató dalt.

De az oly korán elhunyt dalköltő örök időknél is köztünk lebeg műveiben. Ezeknek örökösévé a magyar-cigány zenészeket nevezte ki, hogy hagyatékával önmaguknak és a magyar dalnak örök dicsőséget szerezzenek.

Ez öt napon át tartott versenyen a örökösök számot adtak arról, hogy mennyire becsülték meg az értékes örökséget.

A kiküldött bíráló bizottság örömmel jelent, hogy a versenyző örökösök kiváló jelét adták annak, hogy Dankó Pista hagyatékának értékét nagyra becsülik. Ezen ténykedésükért a bizottság a versenyzők mindegyikét elismerésben részesíti.

Ezután kihirdette a verseny eredményét a színpadon jelenlévő Gyorgyovits Mita, Gyurkovics András és Albert Péter cigányprimásoknak kiosztotta a díjakat, majd a cigányokhoz fordulva, így folytatta:

Cigányok! Ez áldott édes magyar földnek ti választott gyermekei vagytok. A magyar kultúra fejlesztésében nagy a ti küldetésetek. Em-lékezzetek rá, hogy a dicső Rákóczi-korszak letiprása után nagy elődötök Czinka Panna nagyatyja megosztotta Rodostóban a hős feje-delemmel a száműzetés keservét.

Az itthon maradt elődeitek némaságra lettek kárhoztatva, tárogatóik és vonóik a máglyára kerültek. A jogtíró győzők jobban fél-

tek ezektől, mint a feltámadó szabadsághősök dardáitól és buzogányaitól.

Fújjatok meg újra a visszamaradt tárogatókat. Sirjon újra hegedűtök régi dalról, régi dicsőségről. Pengessétek cimbalmotokon Dankó Pista örökbecsű nótáit. Szítsátok föl e haza minden fiában a honszerélem és szabadság-érzet soha ki nem haló tüzeit!

Végezetül a közönséghez a következő beszédet intézte Nikolics:

Zilany Gyula művészi ambíciójának köszönhető, hogy az aradi nemzeti színházban a magyar muzsák oltárán 5 napon át Dankó Pista emlékére az áldozati tűz felgyújtott. Ez áldozati tűz füstfellege felszáll a hadak útjába és ott a csillagok milliárdjai között ülő magyarok Istene áldást szór Aradváros lelkes közönségére. Éljen Dankó Pista emléke! Éljen a magyar dal!

A közönség hosszantartó, zajos éljenzéssel és tapssal fogadta a beszédet s a függöny elé hívta Nikolicsot és a primásokat.

Az első díjat: a hölgyek ezüstkoszorúját, és Zilahyné ezüstérmét Györgyovits Mita temesvári zenekara kapta.

Nagy aranyérmet kapott: Gyurkovics András aradi zenekara.

Arany érmét: Hamza Miska nagyváradi, Puresi Károly makói zenekara.

Ezüst érmét: Bádd Pista b.-gyulai, Dankó Boldizsár pécskai, Albert Péter aradi zenekara.

Mint értesülünk, Albert Péter a díjat nem fogadta el. A zsüri ítéletét nem akarjuk felülbírálni, annyit azonban el kell ismerni, hogy ha a primások versenyeztek volna, úgy Albert Péter, mint önálló zenész a legelső között foglalt volna helyet.

A versenyben a legnagyobb érdeklődés Györgyovits Mitát kísérte. Ugy a színházban, mint később a Fehér Keresztben folytonos ünneplés központja volt a temesvári szerb primás, aki valósággal divatba jött Aradon. A zenekara tagadhatatlanul kitűnő, a klarinétosa pompás, ő maga művész, de sokat lendített a dolgán a saját mivolta. Ha hölgyekből áll a zsüri, valószínűleg az összes díjakat neki juttatja. Ugy látszik azonban, hogy a zsüri sem működött minden ötlet nélkül, mikor éppen a nőktől származó díjakat: a hölgyek koszorúját és a direktorné érmét adta oda győzelmi jelvényül a temesvári Rigó János urnak.

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

A színház műsora:

Kedd: Forgószél kisasszony, vigjáték. (Páros bérlet.)

Szerda: Forgószél kisasszony, vigjáték. (Páratlan bérlet.)

Csütörtök: Forgószél kisasszony, vigjáték. (Páros bérlet.)

Péntek: Hoffmann meséi, opera. (Páratlanbérlet.)

Sombat: Drótosztót, operetta. (Páros bérlet.)

* **Forgószél kisasszony.** A Vígsház mult évi szezonjának egyik legnagyobb sikere a *Forgószél kisasszony* névéhez fűződik, melynek címszerepében Fedák Sári mutatkozott be teljesen új oldalról a közönségnek. Az ő szerepét a keddi bemutatón Rózsa Lili fogja játszani, s a művésznőnek ezuttal ismét alkalmat lesz, hogy szubrett temperamentumát könnyed vigjáték alakításban csillagtassa. A darabnak valósággal eseménye az ő szerepe s szinte úgy tűnik fel, hogy csupán ennek a kedvéért íródott az egész három felvonás. A mellett azonban, hogy a címszerep uralja a darabot, a többi alaknak is megvan a maga jelentősége és a szereplők: *Bácsné, Juhász, Almásy Lóla, Bónis, Füredi, Békés, Sarkadi, Könyves és Simon* bizonyára ki fogják használni azokat az elmés helyzeteket és hatásos fordulatokat, amelyet a szerzők, Krátz és Stébizer találékonysága, írói rutinja, színpadi otthonossága három rövid felvonásban szinte összezsúfolt. Kitűnő számnak ígérkezik a gummirádlisról szóló kuplé, amelyet Rózsa Lili fog énekelni; továbbá a Chlopy nóta, Fürdi aktuális énekszáma. A *Forgószél kisasszony* három estén át egymásután műsorra van

kitűzve, s vidém ötletessége bizonyára hódítani fog.

— **A Zenélő Magyarország** idei X. évf. 21. dík füzeté jelent ma meg és a következő érdekes és divatos zeneműújdonásokat hozza előfizetőinek: I. Nyári József „Németiben jaj de furcsakalányok.” II. Nyári József „Németiben mért föld hosszú utca van” magyar dalokat. III. Moret N. Hajvatha Egy nyári idill. Ein Sommer idyll. IV. Ranvé Emil „Adj egy csókot”, „Oh gewähr mir ohne Zagen” szereimi kettős. Liebes duette. A legkedveltebb zongora zeneműfolyóirat, a mely minden zenekedvelőnek kiváló fontossága, a havonta 2 szer, mindenkör 12 oldal tartalmán a legkedveltebb s legújabb zeneműveket hozza, úgy, hogy előfizetői az érdekesebb zeneműújdonásokat, melyek az év leforgása alatt megjelennek, a füzetben kapják. Előfizetési ára egész évre 24 füzetre 12 kor. félévre 12 füzetre 6 kor., negyedévre 3 kor. Előfizetheti a most folyó III. évf. negyedre, valamint az előző évf. negyedekre is a „Zenélő Magyarország” (Klökner Ede) zeneműkereskedésében Budapesten, VIII. József körút 22—24.

A kormány tagjai Bécsben.

Tárgyalások az ellenzékkel.

(Az új államtitkárok. — A függetlenségi párt értekezlete. — A Ház szerdai ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 2.

Az új kabinet tagjai ma Bécsbe utaztak, hogy holnap ő felsége előtt letegyék az esküt. Tisza István ez alkalommal titkos tanácsosi esküt is fog tenni.

A kibontakozás ügye, amelyet napról napra kedvezőbb auspiciumok kísérnek, ma döntő fordulathoz jutott. Tisza István gróf tárgyalásokat folytatott a függetlenségi párt több vezérfőfőjével, előadva nekik mindazokat az engedményeket és reformokat, amelyeket az új kormány tenni óhajtott, és egyben különösen hangsúlyozván, hogy az új kormány a vezényszó és a felségjog tekintetében a maga álláspontját a képviselőházban egyáltalán nem akarja érvényesíteni. A tárgyalások valószínűleg eredményre fognak vezetni. A függetlenségi pártban ma esti értekezletén már igen békés volt a hangulat és illetékes politikai körökben a legerősebb reményeket fűzik ahhoz, hogy a kormány rövid idő alatt megkapja az indemnitást és unjoncozhat.

Szerdán úgy a képviselőház, mint a főrendiház ülést tart, a melyen a kormány bemutatkozik. Mind a két ülést nagy érdeklődéssel várják.

Politikai körökben élénken foglalkoznak Bánffy Dezső bárónak a helyzetre vonatkozólag tett kijelentéseivel. Sok megjegyzésre adnak okot ezenkívül Apponyi Albertnek egy bécsi ujság előtt tett nyilatkozata. Mind a kettőt alább adjuk.

Legújabb híreink ezek:

Bánffy Dezső a helyzetről.

Bánffy Dezső báró m. kir. főudvarmester a P. H. munkatársa előtt a következőleg nyilatkozott a jelenlegi politikai helyzettel szemben való állásfoglalásáról:

— Három évvel ezelőtt lehetett volna szó arról, hogy egy Tisza István-kormány ismét a szabadelvű párt soraiba vezessen vissza. De azóta a politikai helyzet minden téren megváltozott s hozzá változott az én felfogásom is. Akkor még együtt csinálhattunk volna gazda-

sági politikát s nem volt szó katonai kérdésekről. De közben olyan alakulást nyert a gazdasági, különösen az Ausztriával való kiegyezési politika, melylyel Tisza István azonosította magát, bennem pedig az Ausztriától való elválás szükségének a meggyőződését érlelte. Ez az egyik nem eltérés, hanem ellentét, melyet ma már Tisza István liberalizmusa nem tud ellensúlyozni. A másik, melyről szólni sem kell, a katonai kérdés. Én a magyar vezényszó jogosultságát nem azért ismertem el, mert Khuen-Héderváry volt a miniszterelnök, hanem mert törvényeinkben benne van és nemzeti önállóságunknak ez a jog egyik lényeges attribútuma. S ezen megint nem változtathat az, hogy Tisza István liberális s valamikor munkatársam volt. De hiszen tudhatja akárki, hogy időközben egy olyan harmadik elvi ellentét is fejlődött ki közöttünk, mely az én részemről nemcsak mostani felfogásom, hanem egész politikai multam megtagadását kívánná, hogy vele egy irányban haladhassak. Ezt pedig Tisza István nemzetiségi politikája, mely én szerintem nem is nemzetiségi, hanem egyenesen nemzetietlen politika. Mondom, három évvel ezelőtt a liberalizmusban még találkozhattunk volna, de ma a kifejlődött ellentétek oly áthidalhatatlanok, hogy nekem a liberalizmusra való tekintet nélkül elerző álláspontomhoz vele szemben is ragaszkodnom kell.

A Times a válságról.

Londonból táviratozzák: A Times szót teszi a magyarországi válságot és a következőket írja:

A katonai kérdéseket úgy formulázták, hogy azokat a szabadelvű párt mindkét frakciója elfogadhatta, bár kétségtelen, hogy mindkét frakció intenciója és felfogása egymástól meglehetősen elütő, a mint azt a szabadelvű párt értekezletén mondott beszédük világosan mutatták. A Times kifejtve ő felsége előjogainak kérdését, megjegyzi, hogy ha Tiszának sikerül is Magyarország közvéleményét egy időre megnyugtanni, számítani kell annak a lehetőségével, hogy Magyarországnak nyújtott engedmények Ausztriában ugyiszlóan lázas izgalmat idéznek elő. Ausztriában már azt a kérdést vitatják, hogy ilyen körülmények között elfogadható-e az új kiegyezés. Ez komoly kérdés. Már az is rossz előjel, hogy egyáltalán felteszik.

Apponyi nyilatkozata.

Apponyi Albert gróf a bécsi Zeit tudósítója előtt a maga elhatározásáról és a képviselőház elnökségéről történt lemondása felől nyilatkozott. Apponyi a többek között ezeket mondotta:

— Normális viszonyok között különösnek tetszhetett volna, hogy megmaradtam a szabadelvű pártban. Sajnos azonban, most nem élünk rendes körülmények között és az én kilépésem csak új anyagot szolgáltatott volna az obstrukció részére. Felelősségem ebben az irányban határtalanul nagy volt és nekem el kellett mennem addig a határig, ameddig alkotmányos érzékem engedte. Miután ezt a határt fentartásos nyilatkozatomban megtaláltam, a kötelesség uja nyitva állt előttem. Ami a képviselőház elnökségét illeti, ettől a méltóságtól meg kellett válnom, miután az utóbbi időben sokkal mélyebben belebocsátkoztam a pártélet kontroverziáiba, sőt új helyzetek teremtésébe is, hogysem ezt a működésemet összeegyeztetni tudnám a képviselőház elnökségével. Ilyen körülmények között nem voltam többé biztos benne, hogy az összes pártok bizalmára számíthatok-e.

Arra a kérdésre, mit szándékozik tenni, ha az ellenzék indítványt nyújtana be, amely szerint a vezényleti nyelv megállapítása nem tartozik a felségjogok közé, Apponyi így felelt:

— Eörebocsátom, hogy nézetimmel nem állok egyedül a szabadelvű pártban, sőt igen sokan gondolkoznak velem egyformán. Ha az ellenzék tényleg előállana ilyen indítvánnyal, akkor mindenekelőtt meg fognám vizsgálni annak célját: vajjon tisztán taktikai manőverről lesz-e szó, vagy pedig egy olyan indítvánnyal, amely az ügy érdekét szolgálja. *Meggyőződéseim ellenére semmi esetre sem fogok szavazni.* Nem hiszem azonban, hogy az ellenzék ilyen határozatot fog provokálni, mert az az ő szempontjukból, amely az enyém is, *veszedelmes volna*, a kormány pedig szintén nem forszírozhatja, különben *okvetlenül szecessziót idéz elő a pártban.* Ha az obstrukció tovább tartana — így fejezte be, — szerencsétlenségnek tartanám az országra. Szükség esetében magam is bele fogok szólni a vitába.

A P. N. azt írja, hogy Apponyinak ezt a nyilatkozatát megmutatták vasárnap este a miniszterelnöknek is, así erre a következőket jegyezte meg:

— Okos ember nem várja meg, míg kiugratják, hanem akkor ugrik ki, a mikor neki tetszik.

Az államtitkárok.

Félhivatalosan jelentik: Az egyes miniszteriumok államtitkári állásainak betöltése tekintetében úgy értesülünk, hogy Gromon Dezső honvédelmi, Gräzenstein Béla pénzügyi, Mohay Sándor igazságügyi és Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkárok *tovább is megtartják állásaikat.* A belügyi államtitkári állásra Sándor János főispán fog kinevezettni. A földmivelésügyi és kereskedelmi államtitkári állás iránt még döntés nem történt.

Ezenkívül szabadelvű körökben a következőket beszélnek:

Gromon és Zsilinszky csak rövid ideig lesznek államtitkárok. Amint az új miniszterek tul lesznek az átmenet nehézségein s így nélkülözhetővé válik a kipróbált férfiak közreműködése, Gromon és Zsilinszky is megvalósítják már korábban tervezett visszavonulásukat, utódjaik lesznek: a honvédelmi államtitkárságban Bolgár Ferenc, a közoktatásügyiben Beöthy Zsolt. A kereskedelmi minisztériumi államtitkárság még pár hétig függőben marad. Több politikussal tárgyaltak ugyan, de eredményre nem jutottak, Hieronymi Károly, a mikor megkérdezték, igaz-e, hogy már van államtitkárja, ezt a választ adta:

— Még nincs s egy ideig nem is lesz, előbb a miniszterium főtisztviselő karát akarom megismerni.

Ez persze korántsem jelenti Wickenburg Márk gróf maradását. Wickenburg felmentése befejezett dolognak tekinthető.

A szabadelvű pártban, a mint tudósítónk táviratozza, a ma délelőtt megjelent képviselők — alig voltak tizen — főképp a két betöltetlen államtitkári állás felől utaztak. Tallián Béla, az új földmivelési miniszter kijelentette, hogy a földmivelésügyi államtitkári állást egyelőre nem szándékozik betölteni.

Az új kabinet esküje.

A hivatalos lap holnap reggel megjelenő száma fogja az új kormány kinevezésére és a régi kabinet tagjainak felmentésére vonatkozó királyi kéziratokat közölni.

Az új kormány tagjai ma este öt óra tizenöt perckor Bécsbe utaztak Tisza István gróf kivételével, a ki csak az éjjel induló személyvonattal utazott el. Tisza ma este megjelent a szabadelvű pártkör-

ben, a hol Khuen-Héderváry gróf is megjelent. Tisza hosszasan beszélgetett a volt miniszterelnökkel.

Az új miniszterium tagjai délelőtt tíz órakor leteszik a király előtt az esküt, a régi kabinet két tagjának, Plósz Sándornak és Lukács Lászlónak kivételével, a kik nem tesznek esküt. A kabinet eskütételével egyidejűleg Tisza István gróf mint titkos tanácsos is esküt fog tenni.

Holnapután történik meg a volt miniszterelnök bucsuzása a királytól.

Khun-Héderváry Károly gróf, a ki ma este hat órakor érkezett Bécsből vissza, holnap délelőtt tíz órakor vesz bucsut a miniszterelnökségtől, tizenegy órakor pedig a belügyminiszteriumtól.

Az újabb intézkedések szerint a távozó kabinet csak csütörtökön fog Bécsben ő felsége a király előtt bucsukihallgatáson megjelenni.

A szerdai ülések.

Apponyi Albert gróf ma hosszabban tanácskozott Tallián Béla és Dániel Gábor alelnökökkel, a kikkel megállapodott, hogy az ülést szerda délelőtt tíz órára hívják össze.

A szerdai ülés után a képviselőház tisztikara Andor Gyula elnöki tanácsos vezetésével testületileg fog bucsut venni Apponyi gróftól. Apponyi ma már intézkedett, hogy a képviselőházban levő holmijait szállítsák el.

Tallián Béla az alelnökségről való lemondását csak holnap délelőtt, táviratban fogja Dániel Gábor alelnökkel közölni, a mikor földmivelésügyi miniszterré történt kinevezése befejezetté válik.

A M—g szerint a kormány szerdai bemutatkozása alkalmával az ellenzék részéről tömegesen fognak a kormány programjához való szólásra föliratkozni. A szabadelvű pártban, a lap szerint, azt tervezik: ha azt látják, hogy az ellenzék tömegesen iratkozik föl, akkor az ülést a rendes időben, két órakor be fogják zárni. Másnap, egy szabadelvű párti képviselő napirendi indítványt tesz, a melyben kéri a Házat, hogy szakítsa meg a programvitát és térjen át az indemnity-javaslat tárgyalására. Ehhez a napirend indítványhoz a házszabályok 20. szakasza értelmében csak négy képviselő szólhat hozzá s ezután a Ház az indítvány fölött egyszerű szavazással dönt.

A főrendiház szerda délután tart ülést. Hivatalosan erről a következő jelentést adtak ki:

A főrendiház elnöksége értesíti a főrendiház tagjait, hogy az ujonnan kinevezett miniszterelnök f. hó 4-én délután négy órakor tartandó főrendiházi ülésben programját el fogja mondani.

Ezuttal tehát eltérnek attól a szokástól, hogy előbb a képviselőház tudomásul veszi egy kormány programját és csak ezt követően mutatkozik be a főrendeknek. Ezzel kapcsolatosan ugyancsak a M—g mai száma ezeket jelenti:

„Ez a terv azonban nem fog oly simán menni. A főrendiház ellenzéke föl szólal ez ellen; de ha ennek ellenére megtörténik a bemutatkozás, rögtön megtámadja a főrendiházi ellenzék a Tisza-kormányt. Bánffy Dezső báró ugyan, a ki bejelentette a támadást, szerdán nem lesz a fővárosban, de más ellenzéki főrendiházi tagok azonnal bírálat alá veszik Tisza gróf programját.”

Tárgyalások az ellenzékkel.

Az éjszakai órákban tudósítónk a válságnak nevezetes fordulatóról értesít bennünket. Olyan eseményekről, a melyek körülbelül bizonyossá teszik, hogy a függetlenségi párt nem fogja a küzdelmet folytatni s az indemnitás és ujoncozási javaslat rövid időn belül törvénné válik.

Tisza István gróf, a mint előbbi tudósításaink jelentik, nem utazott már délután Bécsbe a kormány többi tagjaival, hanem csak éjjel. Az ok, a mely miatt Tisza ma délután a fővárosban időzött, az, hogy a miniszterelnök elutazása előtt tárgyalásokat folytatott a szélsőbaloldalnak több mérvadó tagjával. E célból Tisza ma délután megjelent Kossuth Ferenc lakásán, ahol ott voltak még: Tóth János és Polonyi Géza is. Tisza harmadfél órát töltött Kossuth lakásán, azután megjelent a szabadelvű-pártkörben és hosszasan tárgyalt Dániel Gáborral, aki tudvalevően a Ház legközelebbi üléseit vezetni fogja.

A tanácskozások tartalmát még nem tudni, de valószínűnek tartják, hogy még a csütörtöki ülésen meglesz az elnökválasztás, és a legrövidebb idő alatt a kormány megkapja az indemnitást és az ujoncjavaslat megszavazását.

A függetlenségi párt értekezlete.

A függetlenségi és negyvennyolcas párt ma este Kossuth Ferenc elnöklésével ülést tartott. Kossuth Ferenc az ülést megnyitva, átadta a szót Polonyi Gézának.

Polonyi Géza kijelentette, hogy a mai napon, néhány más ur társaságában alkalma volt Tisza Istvánnal tanácskozni, a ki a következőket jelentette ki nekik:

Az új kabinet nem ragaszkodik ahhoz, miszerint az ő programja a katonai kérdésben a képviselőház által elismertessék, sőt azon lesz, hogy ez a program a képviselőházban elő is kerüljön. A kormány megígéri, hogy se interpelláció, se indítvány, se határozati javaslat alakjában a felég jog elismerését a nyelvkérdésekre nézve a képviselőházban kérni nem fogja. Ha az ellenzék részéről, vagy bármely részről e kérdésben vita provokálnék, a kormány csak arra fog szorítkozni, hogy az érdemleges javaslatokat le szavazassa, de saját álláspontját érvényesíteni nem akarja. Azon katonák, a kik három éven tul szolgálnak, az új ujoncjavaslat megszavazása után, azonnal szabadságoltatni fognak és az az idő, a melyet utána szolgáltak, be fog számíttatni. A katonai épületekről és kaszárnyákról, a melyek község, vagy más városi tulajdont képeznek, a német fölírás helyett tisztán magyar fognak alkalmazni; olyanoknál, a melyek a kincstár tulajdonai, németet és magyart. Kijelentette Tisza István gróf, hogy a városoknak és községeknek az átvitt hatáskörben teljesített szolgálataikért, a bor- és husfogyasztási adó át fog engedtetni. A magyar honosságu katonák összes okmányai, a szabadságolási, elbocsátási stb. levél magyar nyelven fognak kiállíttatni, úgy a tisztelnél, mint a legénységre nézve. A magyar honosságu katonák nyilvántartása a katonai hatóságok részéről is magyarul og történni.

Ezeket a párt tudomására óhajtotta hozni.

Barabás Béla és Lengyel Zoltán azt indítványozták, hogy a párt csak azután foglaljon állást, ha az új miniszterek programját hallotta.

Ehhez hozzájárult a párt. Végül Kossuth Ferenc is több engedményt sorolt föl.

a melyeket Tisza István különböző kérdésekben fölajánlott.

A párt holnap is ülést tart, de értelmes határozathozatal csak szerdán lesz. A párt, mai hangulatából ítélve, nem fogja akadályozni az indemnitás és az ujoncvaslat megszavazását.

Kitüntetések.

Dániel Gábor, a képviselőház alelnöke rövid időn belül titkos tanácsossá fog kineveztetni. Titkos tanácsos lett Tisza István gróf, a ki már holnap leteszi a titkos tanácsosi esküt.

Az új kabinet kinevezésére vonatkozó kéziratok nem holnap, hanem csak szerdán fognak megjelenni a hivatalos lapban.

A távozó miniszterek közül Wlassics Gyula és Darányi Ignác földmívelési miniszter a Lipót-rend nagykeresztjét fogják kapni előismerésül. Hir szerint Khuent az uralkodó igen megleghangu kéziratot fogja fölmenteni, de kitüntetést a volt miniszterelnök nem kap.

A szabadelvű párt holnap este fél hétkor értekezletet tart.

SPORT.

+ Leány tornafolyam. Kis leányoknak hét éves kortól a tizennegyedik évig rendezett tornafolyamot hosszú időn át a liceumi tornacsarnokban Nagy Sándor tornatanár, aki ezt a tornafolyamot most újból megnyitja s erőt az érdeklődő szülőket értesíti. E tornafolyam hetenként háromszor: kedden, csütörtökön és szombaton déli 12 órától 1-ig tartatik. A tornafolyam nem azonos a tornaegyesület kebelében most megnyitott tizenévesnél idősebb nők számára szervezett női tornaszakosztállyal, mely működését már megkezdette s hetenként szintén háromszor hétfőn, szerdán és pénteken ugyancsak a liceumi tornacsarnokban tartja tornaóráit. A fiatalabb leányok tornafolyama most kedden déli 12 órakor nyílik meg s november 1-től 1904. évi április hó végéig, tehát hat hónapig tart. Jelentkezni lehet a hét folyamán kedden, csütörtökön és szombaton 12 órától 1-ig a liceumi tornacsarnokban.

A rágalmazó plakát.

(Elitélt szülésznő.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2

Az aradi törvényszék felebbviteli tanácsa ma egy jogilag is; társadalmilag is érdekes ügyben hozott végleges döntést. Jellemző képe ez a falusi csendéletnek, de annak is a legelriasztóbb képét mutatja.

Nagyhalmágyon történt ez az eset. A részleteit teljesen egészében lehetetlen a nyilvánosság elé hozni.

M. F. nagy halmágyi kereskedő egy regelen arra ébredt, hogy az ő háza falán, a község házán, a járási bírósági épületen és postán írott plakátok voltak kiragasztva, a mely a legszennyesebb nyelven írott rágalmakkal volt tele a felesége ellen. A plakát szerzője egyideig az ismeretlenség homályában rejtőzködött, később azonban a gyanu mindjobban Stark Albertné szülésznőre hárult. A szülésznő ugyanis boszúból, mert M. F.-né nem az ő közreműködését vette igénybe, már előre mondtotta, hogy boszút fog állani a mellőztetéséért.

M. F. né rágalmazás miatt fel is jelentette Starknét, a nagyhalmágyi járási bíróság azonban bizonyítékok hiánya miatt felmentette a szülésznőt. A panaszos felebbezés folytán az ügy az aradi törvényszék elé került, mely szintén felmentette.

A becsületében megbántott M. F.-né azonban nem nyugodott meg, mindenképen elégté-

telt akart szerezni magának. Perujtással élt és a nagyhalmágyi járási bíróság újból tárgyalta az ügyet, de éppoly kevés eredménnyel, mert bizonyítékok hiányában ismét kénytelen volt felmenteni a szülésznőt.

Érdekes fordulat történt ekkor. M. F.-nének másodszor is megengedték a perujtást, mert időközben olyan perdöntő bizonyítékok birtokába került, melyeket az alapper folyamán nem tudott előmutatni. Érdekes története van ennek is.

A plakátok ugyanis meglehetősen jellegzetes kézírással voltak írva, ámde Starkné a szerzőségét eltagadta. M. F.-né ekkor csellel élt. Megkért egy halmágyi kereskedőt, hogy írjon valami közömbös ügyben a szülésznőnek, aki erre aztán válaszolni fog. Ez meg is történt és a választ M. F. né meg is kapta a kereskedőtől. Ezt a közömbös levelet aztán M.-né előmutatta, kérve a bíróságot, hogy írásszakértőkkel állapítsa meg, vajjon a plakát kézírása azonos-e a levél kézírásával. Az írásszakértők véleménye az volt, hogy a két kézírás a legnagyobb valószínűség szerint egy és ugyanaz. Azonkívül három tanura is hivatkozott M. F.-né, akik hozzájárultak Starkné bűnösségének megállapításához.

A felebbviteli tanács mai ülésén az eddig hozott négyrendbeli felmentő ítéletet megsemmisítette és Starknét rágalmazás miatt három napi fogházra és husz korona pénzbüntetésre, azonkívül a költségek megfizetésére ítélte.

A költségek ebben az ügyben a sujtó ítélet legsúlyosabb részét képviselik, amennyiben a bíróság Starknét 140 korona kár és költség, továbbá 169 kor. 40 fill. eljárási költség megfizetésére ítélte.

Motorkocsik összeütközése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 2.

Vasárnap délelőtt kisebb arányú vasúti balesetet idézett elő két motoros kocsi összeütközése. A buzsaíki megállóhely mellett történt az összeütközés, melyről a vásári zürzavarban ugyancsak vesz delmes hírek jártak a városban. Az összeütközés meglehetősen erős volt ugyan, de komoly baja azért nem történt senkinek, sőt a kár sem sok.

Az aradi országos vásárra való tekintettel az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága három motoros vonatot bocsátott az utasok rendelkezésére, még pedig oly beosztással, hogy a kocsik öt pernyi időközökben folytasák utjukat Arad felé. A kocsikba, melyek mindenikét pótkocsikkal töltötték meg, ugyan csak jutott utas bőven.

A buzsaíki megálló közelében az egyik gőzmotoros nagyon közel jutott az előtte haladó benzines kocsihoz. Ez azonban nem lett volna baj, ha a benzines hirtelen el nem akad az uton. A bajt a gőzmotoren észrevették azonnal, megállítani azonban nem tudták a kocsit. A helyzetet ugyanis az a körülmény súlyosbította, hogy a gőzmotoros maga előtt tolt a pótkocsit, még pedig kénytelenségből, mert a végállomáson, hova még vontatta a kocsit, nem tudott megfordulni. Még a pótkocsi elején álló kalauz jelt adott a hátulso kocsiban lévő gépésznek, idő telt el. Hozzá még a fék sem működött kellőképpen, ami valószínűleg annak tulajdonítható, hogy a kocsi nagyon meg volt terhelve, s a motoros fenekével együtt lesúlyodt a kerekek megszorítására való fék.

Igy azután a gőzmotoros beleütközött az előtte álló kocsi kába. Nagy zajjal történt az összeütközés, melynek következtében a gőzmo-

ros eleje megsérült s több ablak csörömpölve betört. Az utasok között nagy rémületet keltett az összeütközés, a sok falusi óriási kavarodásban ugrált le a kocsikról. Az ijedelemnek azonban nem volt komolyabb oka.

A gőzmotoros kalauzának történt baja, ki a karján könnyebben megsérült, ezenkívül apró sérülést szenvedett öt utas.

Az arad csanádi vasúti igazgatósága az ügyben megindította a vizsgálatot, mely azonban előreláthatólag a fék megromlásában fogja megtalálni az összeütközés okát.

EGYESULETI ELET.

(*) A Kölcsey Egyesület irodalmi szakosztályának elnöki bizottsága e hó 8-án, kedden délután öt órakor az ereklyemúzeum helyiségében (színházépület II. em.) ülést tart, a melyre az elnöki bizottság tagjait ez uton is meghívja Somogyi Gyula dr., alelnök.

(*) Az Asztalos Sándor dalkör november 3-án kedden este 8 órakor, a polgári fiúiskola földszinti 3/a számú termében énekórát tart, melyre a tagok megjelenését kéri az elnök.

Megsemmisített mandátum.

(A Kuria szenzációs határozata.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 2.

Még a válságnak alig-alig simuló hullámai között is óriási föltűnést keltett a döntés, a melyet egy mandátum fölött a kuria, mint választási bíróság ma hozott. A kuria nemcsak hogy érvénytelennek nyilvánította egy képviselő mandátumát, hanem a megsemmisített szavazatok leszámításával a kisebbségben maradt jelöltet megválasztott képviselőnek jelentette ki. A szenzációs döntésről a következőket táviratozzák lapunknak:

A kir. kuria II. választási tanácsában Kelemen Mór elnök ma délután hirdette ki a kuria határozatát a Jakabffy István szalkai mandátuma ellen beadott petíció dolgában.

A kuria ítélete ezuttal meglepő volt, mert nemcsak érvénytelennek jelentette ki a képviselő választást, hanem a kisebbségben maradt ellenjelöltet, Konkoly-Thege Sándort megválasztott képviselőnek jelentette ki, ami ezuttal legelőször történt a kuriai bíráskodás életbe lépése óta. A kuria ezenfelül egy sereg választó cselekvő és szenvedő választó képességét egy évre felfüggesztette.

Az ítéletnek az szolgált alapjául, hogy a kir. kuria meggyőződött arról, hogy a Jakabffy választói közül 96 részt vevő választó, részint etetés-ítatás következtében szavazott Jakabffyra. Igaz ugyan, hogy Konkoly-Thege szavazataiból is levont a kuria 38-at, a végeredmény mégis Konkoly-Thege javára ütött ki.

A kuria számítása a következőképpen alakult: A választáskor Jakabffy István összesen 1296 szavazatot kapott, míg Konkoly-Thege 1249 voks esett. A Jakabffyra esett szavazatok közül a kuria 96-ot, mint fertőzöttet levont, maradt tehát 1200. Viszont Konkoly-Thege szavazataiból is fertőzöttnek talált a kuria 38-at, maradt tehát 1211 érvényes szavazat. A végeredmény tehát ugy alakul, hogy Konkoly-Thege Sándor tizenegy szótöbbséget kapott. A határozatról a kuria ugy a képviselőházat, mint a választási elnököt értesíti. A megállapított költségek Jakabffy ténére mintegy 20,000 koronára rugnak.

HIREK.

— **A király kegyeleto.** Bécsből táviratozzák: A király ma reggel háromnegyed 9 órakor *Mária Valéria* főhercegnő kíséretében a kapucinusok templomába ment és leszállottak az új sirboltba, ahol ő Felsége és a főhercegnő a trónörökös és *Erzsébet* királyné, valamint ő Felsége szüleinek sírjánál hosszasan imádkoztak, majd visszatértek a Burgba.

— **A vármegye közgyűlése.** Dálnoki Nagy Lajos dr., Arad megye alispánja ma becsátotta ki a november negyedikén tartandó közgyűlés folytatódó tárgysorozatát. Ebben a törvényhatósági átiratok közül legérdekesebb Szeged és Kolozsvár városok átiratai a *nemzeti követelmények* megvalósítása és Hevesvármegye átirata az *önálló magyar hadsereg* felállítására tárgyába. Pozsony város a három évet kiszolgált katonák visszatartása ellen felírt a képviselőházhoz s most csatlakozásra hívja fel az összes törvényhatóságokat. Az árvaszék átirat a törvényhatósághoz az árvaszéki jegyzők minősítése ügyében. Ezen átirat értelmében, ha azt a közgyűlés határozatára emeli, ép úgy mint más megyékben, az árvaszékhez beosztott megyei aljegyzőket „árvaszéki jegyző” címet fognak nyerni és megválasztásukhoz jogtudományi képesítés lesz szükséges. A jelenleg az árvaszéknél működő jegyzőket ez az intézkedés nem érinti. Ily módon a vármegyei aljegyzők száma négyre apadt le.

— **A főigazgató elutazása.** Nátafalusy Kornél kir. főigazgató, a ki csütörtökön reggel kezdte meg az aradi főreáliskola vizsgálatát, azt szombat délután befejezte. Az alapos vizsgálatról szerzett tapasztalait a vasárnap délelőtt tartott főigazgatói értekezleten adta elő, kifejezve teljes megelégedését az intézet vezetéséről, a tanári kar működéséről és a tanulók előmeneteléről. Nátafalusy még vasárnap délután tovább utazott *Lugosra*, hogy ott hivatalos körutját folytassa.

— **Az olasz borvám-szerződés.** Budapestről táviratozzák: Az osztrák kormány jegyzőket intézett a magyar kormányhoz, amelyben — hivatkozva arra, hogy a *Szell-kormány* január 1-jére felmondta az olaszországi kereskedelmi szerződést — felkéri a magyar kormányt, hogy a szerződésekre vonatkozó intézkedéseit haladéktalanul megtegye.

— **Mattasich Keglevich adóssága.** Bécsből táviratozzák: A bécsi birodalmi törvényszék előtt rendkívül érdekes polgári pört tárgyaltak. Az alperes *Mattasich-Keglevich* gróf, a nagy regényhős, a követelésnek történetében, a melyről szó van, belé van keverve *Lujza* hercegnő neve is. A felperes *Ziegler* Bertalan százados özvegye, a ki Mattasich-Keglevich gróf főhadnagyon kívül annak édes anyját, özv. *Keglevich* Anna grófnét is bepörölte. A kereset szerint, mikor Mattasich-Keglevich a börtönből kiszabadult, Zieglernél szállt meg, a ki őt Keglevich grófné biztatására elletta, sőt nagyobb összegű, körülbelül 7000 korona kölcsönt is adott neki, a melyért Keglevich grófné kezességét vállalt. Keglevich grófné azt morda ez alkalommal, hogy fiának nagyobb pénzösszegre lesz szüksége, mert *ki akarja szabadítani Lujza hercegnőt* a gyógyintézetből, a hova erőszakkal internáltak. Zieglernek a volt főhadnagynak hitelezett is, de később, mikor Keglevicnnét sürgette a tartozás megfizetésére, az *letagadta*, hogy fiáért kezességét vállalt volna. A mai tárgyaláson Mattasich-Keglevich megmaradt azon állítással, hogy édesanyja kezességét vállalt az adósságáért. A főtárgyalást a bíróság kény-

telen volt elnapolni, mivel maga a grófné nem jelent meg.

— **A megyei árvaszéki ülnökválasztáshoz.** *Rácz* István dr., aki az ujonnan rendszeresített árvaszéki ülnöki állásra pályázott, mint értesülünk, a pályázattól visszalépett. Az új árvaszéki ülnök e szerint előreláthatólag *Kretz* György szolgabíró, tb. ülnök lesz.

— **Az ujoncok felesketése.** Az aradi helyőrség ujoncát tegnap délelőtt 9 órakor eskették fel. A 33-ik gyalogezred ujoncát *Wachsmann* Vilmos ezredes, *Dittich* Albert alezredes, továbbá *John Buzovics* és *Csehovszky* zászlóaljparancsnokok vezénylete mellett vonultak a díszterre. A honvédgyalogság *Hadfy* Imre alezredes, a honvédhuszárok *Király* százados, a közös huszárok *Lázár* Frigyes ezredes vezénylete mellett állottak fel. Az eskü mintaszövegét magyarul *Winkler* Rudolf, németül *Csaban* Mihály, románul *Burdea* Demeter századosok mondták elő. A tábort misét *Allersdorfer* Julián lelkész tartotta. A felesketés után az összes ujoncok elvonultak *Lehmann* Vince vezérőrnagy előtt.

— **Törvénytelen sorozási előkészületek.** A *Magyar Esti* lap írja: Ugy értesülünk, hogy a törvényhatóságok felhívásokat küldenek szét a sorozóköteles ujoncoknak, hogy jelentkezzenek sorshuzásra. Ez még nem maga a sorozás, de ennek tartozéka és mint ilyen mindaddig nem foganatosítható, míg az ország törvényen kívüli állapotban van, illetőleg míg az országgyűlés a rendes ujoncmegajánlási törvényt meg nem szavazta. Egy ilyen nyomtatott felhívás *Barabás* Béla kezében van s ő az ügyet a Ház elé fogja vinni.

— **Az aradi iparfelügyelő előléptetése.** Kitüntető, megérdemelt előléptetés érte az aradi kerületi iparfelügyelőség vezetőjét, *Stengl* Andort. A kereskedelmi miniszter, mint értesülünk, *Stengl* Andort, a ki eddig mérnöki rangban volt, *főmérnöki rangban* és jellegben levő *iparfelügyelővé* léptette elő. *Stengl* Andor, mint kazánvizsgáló mérnök kezdte működését, s mint a kerület iparfelügyelője nemcsak kiváló buzgalommal és ügyzetettel tölti be hivatását, hanem állandó érdeklődéssel kíséri Arad és a kerületi ipari viszonyait, s a hol tér nyílik maga segíti elő az új ipartelek szervezését vagy a készek fejlesztését.

— **Házasság.** A napokban kötött házasságot a világi anyakönyvi hivatalban *Gábris* Géza borossébesi vasúti pénztárnok *Glück* Sári m. kir. posta és táviráda kezelőjével. A házasságkötésnél, melyet *Török* János anyakönyvvezető végzett, tanúk voltak: *Glück* József és *Molnár* József. Lapunk olvasói, ha nem is ismerik a most már asszonyosra került *Glück* Sári nevet, az írást gyakran olvassák. Olyan is egyik legszorgalmasabb levelezőnk, aki kötelességszerűleg az ő rózsaszínű szennelvényét sem hall, attól el, s megírta, hogy férjhez ment.

— **Szelléné fogsága.** A fogházban ülő *Szell* Léné ügye még sem nyert elintézt. Az iratok csak ma érkeztek le Aradra a nagyváradi táblától. A pótlás oka az, hogy *Péterfy* Antal védőügyvéd helyett *Szabó* Károly ügyvéd adta be a felelőbezt. A tábla azért küldte vissza az iratokat, hogy a vádtanács végzését hirdessék ki *Szabó* Károly ügyvéd előtt is.

— **A pancsovai kiállítás.** A pancsovai ipar- és mezőgazdasági kiállítás nagybizottsága a napokban tartotta meg általános és nagy részvétel mellett alakuló gyűlést. A nagybizottság megállapította a kiállítási szabályzatot és kimondta, hogy a kiállítás 1904. évi augusztus 14-től szeptember hó 11-ig fog megtartatni, augusztus 20-án állatkiállítás díjazással s augusztus hó 27., 28. és 29-én országos jellegű baromfiállítás fog rendeztetni. Kimondta egyben, hogy az ipar- és mezőgazdasági kiállításra csak a körzetbe bevont közsegekben készített ipari és házi ipari cikkeket és mező-

gazdasági terményeket lehet kiállítani. Kivételt csak a körzetben nem készített ipari cikkekre tesz. A kiállítás védnökéül bajnai *Zákó* Milán Pancsova és Versec th. városok főispánját, előnkül *Matnovich* Adolf polgármestert választotta meg. A tisztviselők és bizottságok megválasztása után a nagybizottság gyűlése véget ért. A város 12,000, a temesvári kamara 1000 s a franzföldi ipartestület 50 koronát szavazott meg a kiállítás céljaira.

— **A csendőrszárnyparancsnokság költözése.** Az aradi csendőrszárnyparancsnokság november 1-ével régi helyiségéből, a Pécska-utról a Kiss Ernő utca 7. sz. alá, a *Fényes* Samu dr. által épített új házba költözött.

— **Eljegyzés.** *Korányi* József zeneszerző és népdalköltő eljegyezte *Klein* Regina kisasszonyt Aradon.

— **Az aradi kereskedők nyugdíj alapja.** A következő sorok közlésére kértük föl: Kérem az aradi és környékünkbeli kereskedőkhöz, a vállalatok és pénzintézetek vezetőihez! Az *Aradi Kereskedők Köre*, a mint ismeretes, tervbe vette a kereskedők és kereskedelmi alkalmazottak nyugdíj-alapjának létesítését és a megkezdett összeget minden, tőle telhető módon gyarapítani igyekszik. Miután azonban a kereskedők áldozatkészsége más oldalról amúgy is nagyon igénybe van véve, továbbá a kedvezőtlen gazdasági viszonyokra való tekintettel oly utakat kell keresnünk, a melyek a kereskedők anyagi megterhelésével nem járnak, e célból tervbe vettük a fölhasználatlan *postatakarékpénztári cheque befizetési lapok* gyűjtését és értékesítését. Az ily lapok száz számba kallódnak el az üzletek, vállalatok és pénzintézetek irodáiban. Ugyanezért arra kérjük a t. kereskedő urakat, illetve a pénzintézetek és váltahatárk vezetőit, szíveskedjenek ezen *cheque befizetési lapokat* összegyűjteni s az *Aradi Kereskedők Köre titkári irodájához* (Szabadság-tér 7. sz. I. em.) juttatni. Kérésünket annyival inkább ajánljuk minden kereskedő figyelmébe, mert az értékesítés csak akkor járhat eredménnyel, ha mind tömegesebben kapjuk az ily lapokat. A kereskedők azzal áldozatot nem hoznak, és e csekély fáradsággal hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a nyugdíjalap tekintélyes összeggel növekedjék. *Tedeschi* Viktor, az Aradi Kereskedők Köre elnöke, *Faragó* Rozsó, ügyvezető-titkár.

— **Tűz a Vatikánban.** Rómából táviratozzák: A Vatikánban vasárnap este negyed kilenc órakor a könyvtáros szobájában ütött ki. A pápai tűzoltóság és a pápai csapatok megkísérelték a tűz oltását, miután azonban a tűz továbbharapódzott és a szomszédos *könyvtárba is átsapott*, értesítették a városi tűzoltóságot és rendőrséget. Nemsokára megjelent *Ronchetti* államtitkár és *Colona* herceg polgármester a városi tűzoltósággal és rendőrséggel. A Vatikánban nagy izgatottság volt. Azon szoba közelében, a hol a tűz kiütött, értékes kéziratokkal telt termek vannak. *Mery de Val* államtitkár és több főpap ugyancsak a helyszínére érkezett. A városi és pápai tűzoltóság fáradozásának sikerült a tüzet fél 12 órára eloltani. Az égés helye felett lévő tető *beszakadt*. A veszedelemben forgott könyvek, kéziratok és műtárgyak közül semmi sem pusztult el. A pápa, kit azonnal értesítettek a tüzről, élénk érdeklődéssel kísérte az oltási munkálatokat. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

— **Elengedett birság.** Több aradi pékmestert a rendőrség megbírságolt, mert a munkaszünetet be nem tartva, hétfőn reggel hat óra előtt dolgoztak. A pékek, miután csupán maguk és családjuk tagjai végeztek munkát, megfellebbezték az ítéletet a tanácshoz. Közben a belügyminiszter rendeletet adott ki, hogy az emiatt időben csupán az alkalmazottak nem dolgozhattak. A tanács erre való tekintettel, méltanyosságból visszamenőleg is elengedte a fellebbező pékek birságát.

— **A felfüggesztett törvényszéki bíró.** Temesvárról táviratozzák. *Csiszár* Béla törvényszéki bíró ügyében, aki ismeretlen jogosultak bírói leletét szabályellenesen kezelte, új for-

dulat állott be. Csizsárt ugyanis a kiállott izgalom folytán szélhűdés érte. Csizsár most veszélyes betegesen fekszik. Dr. Dobrov ügyvéd 11,000 koronát tett le biztosítékul.

— **Godard megőrült.** Godard, a világhírű párisi léghajós, aki a milennárius évben nálunk is bemutatta bravuros produkcióját — megőrült. Az elmebeteg léghajósok eredeti rögeszméje van. Folytonosan arról képzelődik, hogy hírlapírók járnak nála és meginterjúvozzák. Ismerőseit így fogadja: „Mindjárt hírlapírók jönnek hozzám, akik meg akarnak interjúolni. Adjá oda nekik fényképet és életrajzomat!” Godard most 39 esztendő. Mindig léghajós volt. E mesterségben már akkor névre tett szert, amikor még öklömmel nagyságu volt. Három esztendő korában ugyanis elbujt édesatyja kosarában, anélkül, hogy valaki tudta volna és nagy légi utat tett apjával. A szerencsétlen léghajós elmebetegsége az orvosok véleménye szerint gyógyítható.

— **A temetők ünnepe.** A halottakra emlékeztek vasárnap az emberek. A sírhalmokat elhalmozták a szeretet virágaival s meggyújtották a gyertyák áldozat lángjait. Az aradi temetőket a halottak ünnepe alkalmából elözönlötte a közönség. A sírokat megtákták virágokkal, este pedig mindenfelé kigyultak a gyertyák. Több sírnál ünnepélyes aktusok folytak le. Az arad csanádi vasutak műhelyének „szárnyas kerék” dalköre Zinner Viktor vezetésével gyászalt énekelte Boros Béni egykori vezérigazgató sírjánál, s koszorút tett le. Testületileg vonultak ki a hírlapírók koszorúikkal Hrabovszky Lajos és Gilly Ede sírjához. A színtársulat tagjai Bács Károly, Nyilassy Mátyás, Fóris Pista, Váray Mariska és több elhunyt színész sírhantjára helyeztek koszorút. A minorita rendház Lakatos Ottó, Ballay Adám, Révfalvi Manó és Lidy Nándor, a polgári lövész-egyesület Náray Imre és Kövér Gábor egykori főlövészmeisteréről emlékezett meg. Az ótemetőben Vécsey Károly gróf és Lenkey tábornokok s az utcai harcban elesett honvédek sírjára tett koszorút a nemzeti szövetség.

— **Városok és levelek.** Nem érdektelen annak kimutatása, hogy egyes magyarországi városokban egy-egy lakásra hány levél esik egy-egy esztendőben. Ha a múlt évet vesszük tekintetbe, akkor úgy találjuk, egy lakosra ötvennél több levél a következő városokban esik: Aradon, Budapesten, Fiumében, Győrben, Kásán, Kolozsvárott, Komáromban, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Pancsován, Pozsonyban, Sopronban, Székesfehérvárott és Temesváron. 45—50 levél jut a pécsieknek, szatmáriaknak és az újvidékieknek. A Baján és Debrecenben lakókra már csak 40—45 levél esik fejéknél. Nagy esés következik ezután s az a két város, amelyben egy lakosra 20—25 levél jut, Kecskemét és Selmecbánya. Még kevesebb, vagyis 15—20 levél érkezik Szabadkára, ahol a lakosok valami nagy levelezést nem igen folytatnak. Legutolsón sorban Hódmezővásárhely esik, ahol egy polgárra már csak 10—15 levél esik. A levelezés terén tehát a nagy magyar városok marádnak el, részint azért, mert az országban összeköttetések nincsenek, részint pedig azért, mert kereskedelmük nem valami nagy.

— **A hadügyminiszter a kurtavas és kikötés megszüntetéséről.** A minap tudvalevően száműzték a hadseregből a közporkori katonai igazságszolgáltatás két barbár eszközét: a kurtavasat és a kikötést. Egy bécsi újságíró ez alkalomból meginterjúvolta Pfitreich közös hadügyminisztert, aki a reformról így nyilatkozott:

→ Kiküszöböltük a fenyítés e két közporkorból maradt formáját, mert nem illet bele a katonai nevelés mai keretébe. A fiatal legénységnek a kurtavas és a kikötés nélkül is fenn tudjuk tartani a fegyelmet. Ma már inkább a morális eszközökkel hatunk a legénység lelkületére, de egyáltalában nagy gondot fordítunk arra, hogy a legénységgel jól bánjanak s olykor meg is esik, hogy a fenyítés tekintetében egyik-másik helyen túlzásba esnek, a túlzók ellen mindig a legszigorubb vizsgálatot rendelik el.

Nyugodt lélekkel állíthatom — mondta a hadügyminiszter — hogy a mi hadseregünkben a legnagyobb humanitással bántak a legénységgel s a katonai brutalitások csak kivétel számba mennek. De hogy olykor előfordulnak brutalitások, arról nem tehetünk, mert olyan szervezetnél, melynek háromszázezer tagja van, nem lehet minden egyes embert ellenőrizni. Azonban valamennyi csapatparancsnok kötelessége, hogy szigorúan ügyeljen arra, hogy ilyesmi elő ne forduljon. Hangsúlyozta a miniszter, hogy a kurtavas és kikötés kiküszöbölésére a minisztériumot nem presszionálta senki. Ezzel a kérdéssel már régóta foglalkoznak, tanulmányozták. Mivel aztán a területi parancsnokok kevés kivétellel valamennyien a kurtavas és a kikötés kiküszöbölése mellett nyilatkoztak, a király törölte a büntetések sorából ezt a két büntetésnemet.

— **Megdorgált tanács.** Hirt adtunk arról, hogy milyen dilemmába került a gyulai polgármester, és a tanács. Gyula város képviselőtestülete ugyanis egyhangúlag kimondta, hogy a város adóhivatalában az állami adó elfogadását megtiltja. De kimondta azt is, hogy ez a határozat csak birtokon kívül felelősséggel meg, azaz azt azonnal végre kell hajtani. Lukács György dr. békésmegyei főispán pedig magához hívatta a polgármestert és tudomására adta: ha végrehajtja azt a határozatot, hát felfüggesztí állásától. A polgármester nem tudta, hogy a közgyűlésnek, vagy a főispánnak fogadjon-e szót, végül azonban a főispánnak engedelmességedett és a határozatot nem hajtotta végre, azonban a képviselőtestület most újból közgyűlést tartott, s azon újból szóba hozták az ex-lex-adók ügyét. A képviselőtestület nagy többséggel kimondta, hogy előbbi határozatát fenntartja, és a tanács iránt, mert az a határozatot nem hajtotta végre, rosszaságát fejezi ki. A képviselő-testület határozatát különben Békés vármegye törvényhatósága szombaton tartott közgyűlésén megsemmisítette, Békés és Gádoros községek hasonló, adómegtagadó határozataival egyetemben.

— **Rejtélyes haláleset.** Rejtélyes haláleset történt tegnap vasárnap a főváros közepében lévő Pomázon. Az előzmények a székesfővárosban játszódtak le. Potok István gazda a múlt hét végén feleségével együtt bejött Budapestre, a hová nagyobb mennyiségű gyümölcsöt szállítottak. A házaspár itt valami fölött összeveszett és a férj az asszonyt arculverte. Miután ez a tettlegesség nyilvános helyen történt és így sok nézője akadt a kínos jelenetnek, a verekedő házaspárt a rendőr előállította a X. kerületi kapitányságra, ahol nyilvános botránycsinálásért 10 koronára büntettek a verekedőket. Ezután hazamentek Potok Istvánék Pomázra, ahol hirtelen rosszul lett Potokné és tegnap meghalt. Az orvos agyvérzést konstatait nála, ami magától is történhetett, de valószínűbb, hogy a férj ütlegei következtében állott be. Potok István a tragikus esetre vonatkozólag ezt adja elő: A felesége iszákos volt és nagyon szerette a pálinkát. Azt még csak eltűrte Potok, hogy az asszony otthon naponta leissza magát, de iszonyu keserűséget okozott neki, ha pálinkás butikokban találta meg az életpárját. Most legutóbb is így történt. Gyümölcsöt hoztak föl a központi vásárcsarnokba eladás végett. Potokné, amíg az ura került-fordult, odább állott és az ura megint egy pálinkás butikban akadt rá. Ez annyira feldühösítette Potokot, hogy a javíthatatlan asszonyt többször arculverte. Potok István azonban azt állítja, hogy ott-hon Pomázon megbékültek és egy ujjal sem bántotta az asszonyt. A hirtelen elhunyt Potokné holttestét most beszállították a fővárosba és itt a törvényszéki orvostani intézetben felboncolják. A rendőrség a vizsgálatot megindította.

— **A párisi táviróhálózat titka.** Párisból táviratozzák: A táviróösszeköttetések ujabban meg szakadtak. A táviróügyi államtitkári hivatal ezeket a megszakításokat a föld magnetizmus befolyásának tulajdonítja. Egy újabb távirat jelenti: A távirati összeköttetés Franciaország és Európa többi része és Amerika között tegnap egy ideig megszakadt. A zavar oka, a mely ál-

talánosan észlelhető volt, földrengésre és atmoszferikus természeti tűneményekre vezethető vissza, a melyeknek lényegét eddig nem sikerült tisztázni. A táviróhálózat felállítása óta tegnap volt először észlelhető ilyen tűnemény. Este-felé majdnem valamennyi összeköttetés hirtelen újra jól működött.

— **Tüntetés egy kávéházban.** A Kossuth nótá, Gotterhalte, s román zene keverték fel a hangulatot vasárnap éjjel egy aradi kávéházban. Sokan tartózkodtak a helyiségben, hol leg-hangosabb volt egy román asztal. Egymásután húzták a cigányokkal az ő gusztusuk szerinti „hazafias” nótákat, mikor belépett a kávéházba egy új társaság. Meghallván a román nótákat, abcug kiáltással elnémitották a cigány muzsikáját. Erre aztán a cigányok háromszor játszották el a Kossuth-nótát. A román társaság erre azzal felelt, hogy szép csendesen ellépett. A lelkes Kossuth-nóta azonban nem tetszett egy huszármesternek. Elhívta a cigányt s ráparancsolt, hogy huzza el az ő himnuszát: a Gotterhaltét. A cigányprimás erre három lépést hátrált, s végigmérve az őrmestert, s szavakkal hagyta faképnél: Szégyelje magát az ur! A lefőzött őrmester dult fult mérgében, de nem mert semmit sem tenni, hanem elvonult.

— **Lopás a városi pénztár helyiségében.** Nagy vakmerőséggel elkövetett lopás történt vasárnap délelőtt az aradi városi főpénztár helyiségében. Hendl Ödön mulakatos tizenöt éves leánya hatvan koronát tartott a kezében, hogy mint adót befizesse. A teremben nagy volt a tolongás s a leány egyszerre csak azt vette észre, hogy a pénz nincs a kezében. Valaki kikapta a bankókat és senki sem tudta, hogy ki. A jelenlevők keresték a tolvajt, de hiába.

— **A kedvesére lőtt.** A békésmegyei Körösladányban történt a szomorú regény. Nagy István csizmadiaségéd mintegy két éve udvarolni kezdett egy csinos 17 éves körösladányi leánynak, Buzás Eszternek. A viszony nem maradt következmények nélkül. A leány szégyenével visszahúzódott az atyja házába. Nagy István pedig lassanként teljesen elhidegült régi szerelmestől. Az elkeseredett anya beperelte Nagy Istvánt a szeghalmi járásbírósnál gyermeke részére tartásdíjért. A járásbírósg meg is ítélte a gyermek részére havi 8 kor. tartásdíjat, de Nagy István nem fizetett. Végre Buzás Eszter szégyenében atyával együtt a rozsnyelvek elől Karcagra menekült, hol beállott cselédnek. De a posta megnozta neki a hírt, hogy Nagy István más lányt jegyzett el s novemberben lesz a lakodalmuk. Erre kikérte bérét s vásárolt egy forgópisztolyt s elutazott Körösladányba. Késő este érkezett meg Körösladányba, hol néniéhez Buzás Julcsához szállott meg. Másnap reggel hallotta néniétől, hogy Nagy István egy barátja lakodalmába hivatalos s arra fog elmenni a ház előtt; Buzás Eszter megtöltötte a forgó pisztolyt s kiállott a kapuba. Nem sokkal kellett várni; csakugyan arra jött a hűtlen kedves, legényesen s midőn a leány mellett elhaladt, még a fejét is elfordította régi szerelme tárgyától. Ekkor a leány kikapta a köténye alatt rejtgetett forgó pisztolyt s a legényre három lövést tett, ki azonban az első lövés után futásnak eredt s a másik két lövés nem talált. Ezután a leány nyugodtan felment a község házához s feijelentette önmagát, mire a csendőrség letartóztatta s átkísérte Szeghalomra a járásbíróshoz. A járásbírósg azonban, miután a leánynak rendes lakhelye van s kis gyermekét is gondoznia kell, megszőkésé-től ilyen körülmények között tartani nem lehet, nycmban szabadlábra helyezte.

— **Egy urinó halálos balesete.** Egy közbecsült matróna halt meg Végegyházán. Özv. Kovács Józsefné az elhunyt, ki két hét előtt történt balesetének lett áldozatává. Végegyházai szőlőskertjében lévő lakásában a tűzhely körül foglalatostkodott, miközben ruhája meggyuladt. Oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy most két hét után belehalt. A nyolcvan éves nőben, ki egy ügyvéd özvegye, Kovács Jenő gyulai biztosítási titkár és Kovács Géza községi aljegyző anyját, Tót József csanád-megyei aljegyző nagyanyját gyászolja. A holt-

testet Makara, a családi sírboltba viszik. A gyászházat a község és vidék intelligenciája egyre látogatta, miután az elhunyt urnő háza a nyolcvanas években az előkelőség kedves találkozó helye volt.

— **A lovasrendőr.** Nagyváradon utóbbi időben nagyon elhatalmasodtak a szociálisták. Ami természetesen is egy olyan városban, ahol sok az ipari vállalat és sok a szegény ember. És mivelhogy Nagyvárad magisztrátusa emberséges, haladni vágyó testület, tehát kutatni kezdte a módokat, a melyekkel a bajokat orvosolni lehetne. Felmerült ez is, az is, de a dolog fölötté nehéz volt, mert annyit meglehetősen bizonyossággal lehet állítani, hogy a szociálisták nem azok a munkások csinalják, akik duzzadoznak a jólétől és meglegegettségtől. Már pedig a magisztrátusnak nem áll módjában, hogy minden elégedetlen munkás követelését teljesítse. És amikor ezt belátta a magisztrátus, belátta azt is, hogy itt más úton kell hozzáfogni a bajok orvoslásához. Tehát elhatározta, hogy szervezni fog néhány — lovasrendőri állást. Ha más nincs, ez is elég jó orvosság. Ha nem is a szociálisták ellen. És mert Nagyvárad városnak nem valami bőséges a kasszája, a pályázatot csak nagyon szerény feltételekkel írhatta ki a magisztrátus. Minden lovasrendőr hatszáz korona fizetést kap, de az is bizonyos, hogy a mai állástalan világban sokan fognak pályázni erre az állásra, de az is bizonyos, hogy ebből a pénzből vajmi gyéren fog megélni a rendőr is, meg a lova is. A lóval még csak nem lesz baj, hadd busuljon, elég nagy a feje. De ha a rendőr fog koplalni, akkor bizonyos, hogy átsap abba a táborba, ahol a többi elégedetlenek vannak: a szociálisták közé. Ime, így fog megnőni a nagyvárad szociálisták tömege a magisztrátus jóvoltából.

— **Borzalmas családirtás.** Paksról írják: Borzalmas módon és vadállati kegyetlenséggel oltotta ki november 1-ére viradó éjjel Horváth Ferenc 38 éves galicai földmives családját. Egy közönséges fanyerű bicskával átmetszette öt éves kis fiának nyakát, az éltlen késsel isszonyu sebet ejtve rajta. A kis gyermek küzdött ugyan atyjával, mondja a megejtett orvos vizsgálat, de az addig nyiszalta a gyermeke nyakát, míg az meg nem halt. Azután feleségét, ki mélyen aludt, akarta meggyilkolni, de az az első vágásra, mit felesége nyakán ejtett, felébredt és isszonyu küzdelem támadhatott közöttük, mert az egész szoba és ágynemű vérről volt befecskendezve, végül oly vágást tett Horváth felesége nyakán, hogy az összeesett és meghalt. A szomszédokból a sikoltozásra csendőrökért szaladtak, mire a csendőrök csakhamar meg is érkeztek. Mikor a csendőrök el akarták fogni, saját nyakának fordította bicskáját és gégecsövét átmetszette, életveszélyes sebet kapott, mely miatt nem lehetett kihallgatni. Az esetről táviratilag értesítették a paksi járásbíró ságot. Krivácsy aljárásbíró és Somogyi Zsigmond járásbíró azonnal a helyszínre mentek és jegyzőkönyvet vettek fel az esetről, de Horváthot nem hallgathatták ki, mert már akkor haldoklott. Tettének oka a szomszédok véleménye szerint féltékenységre volt.

— **A közönség bizalmát megnyerni nem szükséges hamis jelszavakat használni és a tényekkel ellenkező üres ígéretek tenni, ezt bizonyítja azon tény, hogy Weinberger Ferenc általánosán jól ismert szolid ékszerészünk cégét a Központi szállóban a közönség tüntető bizalommal és előszeretettel keresi fel, mert ezen jóhírű cég becses vevőit a legszigorubb pontossággal, de legjobb munkával, legeslegszerűbb árak mellett szolgálja ki, — dus ékszer, arany, ezüst és valódi „Genfi zsebóra“ raktára valódi látványosság számba megyen. Melegen ajánljuk őt a közönség becses pártfogásába. Városi és megyei telefon 489.**

— **Híd avató.** Fővárosi tudósítónk írja: A főváros legújabb remekét, az Erzsébet-hidat, szépen beüzemelték az éjszaka a ragyogó hold. Tündéri fényben, langya őszi szélben hallgatta a híd a nagy folyam locogását. A pesti oldalról egy bus ember jött a hidra. Lehorgaszott fejjel, tántorogva ment magányos útján, nem nézte az új híd szépségeit, csak a maga

nagy baján járt az esze szegénynek. A híd közepén megállt és nézte hosszan, sirva a rohanó habokat. Végre urrá lett fölötté a nagy elhatározás. Ledobta magáról a téli kabátot és átvette magát a korláton. Egy jalkiáltás, egy erőteljes csobbanás és a hídavatás megtörtént. Az éjjel avatta fel az Erzsébet-hidat az első öngyilkos. Jalkiáltására odaszaladtak a híd közepére Boldoványi József cipész és Tormási Dezső asztalos. De akkor már az öngyilkos oda lent küzködött a habokban. Csak a télikabátja maradt fent. A kabátban egy munkakönyv volt, mely Kovács József szegedi születésű 17 éves cserepes nevére szolgált.

— **Táncitanítás.** Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudására hozni, hogy tánciskolámat folyó évi november hó 7-én saját tánctermemben megnyitom. A midőn ezt az igen tisztelt szülők és táncot tanulni óhajtó ifjuság szives tudomására hozom, egyszersmind tisztelettel megemlítem, hogy tánciskolámban diák, hivatalnok, kereskedő és gyermek colonnekát fogok szervezni. Beiratások eszközölhetők lakásomon, Teleki-utca 5. szám alatt. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve vagyok tisztelettel: Buday Ida, okl. táncitanító, Teleki-utca 5. (Kéretik csengetni.)

— **Minden nőnek tudnia kell,** hogy a párisi és bécsi kiállítás arany éremmel kitüntetett Balassa-féle valódi angol Ugorkatej azonnal eltünteti szepit, majfoltot és mindennemű tisztatlanságot az arcról és annak gyönyörű üdeseget, fiataliságot kölcsönöz, kar tehát várni, mindenki vegye meg meg ma. Ara 2 korona, hozzá való ugorka szappan 1 kor., 8 drb. 2 kor. 40 fill. Poudre 1.20 és 2 kor. Kapható Balassa Kornél gyógyszerárában Temesvár, Aradon Vojtek és Weisz uraknál, Krausz Elemér és társai drogueria üzletében, Földes Kelemen gyógyszerárában, Tábor Gyula gyógyszerárában Pécskai-ut 18. sz., ahonnan titoktartás mellett házhoz is lesz küldve. Tessék Balassa-féle ugorkatejet kérni.

— **Dentolin fog-crème** a legkedveltebb fogszépítő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

— **T. Üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy Révész Nándor könyv- és papírkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviselősséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdák, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Dohánycsempézés Aradmegyében.

(Másfélszer korona bírság.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, november 2.

Nagy dohánycsempész-bandát leplezett le rövid idő előtt a szegedi királyi pénzügyőrség. A szövetséget üzelmivel behálózta Szeged egész területét és a szomszédos vármegyéket. Kocsi zámra hordták a magyar dohányt Arad, Csanád és Torontálmegyébe. Hozták pedig a szomszédos községekből és itt elhelyezték a banda fejénél: Urbán Gémes Istvánnál, meg a vele élő Pintér Ilonával, akik a felsővárosban laknak.

A dohánycsempész-banda két vezető alakja már nem ismeretlen a szegedi pénzügyőrök előtt. Apróbb csempészetek miatt már többször meggyűlt a bajuk s nem egyszer meg is bírságták őket. Hanem ilyen nagyszabású üzelm, amilyenek most jött nyomára a pénzügyőrség, még soha sem terhelte a lelküket. Kiderült ugyanis, hogy egy métermázsza magyar dohányt csempészték be Szegedre. A bandavezérek bűnét még súlyosabbá teszi az a körülmény, hogy egy félig-meddig ártatlan öreg magyart akartak bűnbakként előállítani. Egy vagyontalan felsővárosi embert, akinek semmije sincs és az esetleg reá kirovando pénzbírság helyett a börtönbe kerülhetett volna. A ravaszul kiesztet ügy azonban csődöt mondott és a csempész banda feleire most olyan bírságot mértek, amilyen talán még nem fordult elő.

Ennek a nagyszabású csempészetnek a szálat előre nyulnak ez év tavaszáig. Április havában Urbán Gémes István és Pintér Ilona

magához hívták a Vásárhelyi-sugárton lakó Pósa Mihály szegény napszámost és fejedelmi ajándékot ígértek neki, ha megengedi, hogy ezer kilogramm magyar dohányt és egy dohányvágót elhelyezhetnek a lakásán. Az öreg belement az alkuba és a hírhedt csempészek már jót nevettek a markukba, hogy „most kijátsoztuk a fináncot“. Ok ugyanis tudták, hogy a pénzügyőrök gyakran járnak hozzájuk vizsgálni, hát úgy gondolkodtak, hogy majd az öreg Pósnál rejtik el a nagy zsákmányt. Am a tervük nem sikerült. A pénzügyőrségnek jelentést tettek, hogy Szőreghról és Deszkről nagy csomó dohányt szállítottak Urbánékhoz. Megindították a vizsgálatot, de a jelzett helyen nem találták meg a dohányt. A nyomozást azonban tovább folytatták, de sokáig eredménytelenül. Már úgy látszott, hogy a banda fejei megszabadulnak, amikor néhány nap előtt sikerült felfedezni a dohányt az öreg Pósnál, akinek az egész háza tele volt az ezer kilogram szűzdohánnyal. A felét már fölvták és összezsomagolták, hogy Aradmegyébe szállítsák. A pénzügyőrség lefoglalta az egészet és ma délutánra beidézte a csempész-párt. Azok persze mindent tagadtak és az egészet az öreg Pósnak akarták tulajdonítani. A tanuk azonban épp az ellenkezőjét vallották és a pénzügyőrség ezek vallomása alapján 1573 korona pénzbírságot szózott a nyakukba. Az ügyet nem sokára átteszik a büntető törvényszékhez, amely börtönbüntetést szab ki rájuk, ha nem tudnák lefizetni a bírság összegét.

IDEGENEK ARADON.

— November 1. —

Fehér Kereszt szálloda. Zerkovits Lajos borkereskedő Nagykanizsa. — Schlauch Nándor maganzó Budapest. — Sipos Lipót utazó Budapest. — Schwarcz Soma kereskedő Budapest. — Kulfer Mór utazó Bécs. — Roth Mór utazó Budapest. — Kemper Miklós utazó Bécs. — Mann Lőrinc utazó Bécs. — Schwarcz Dávid utazó Bécs. — Kovács Gyula utazó Bécs. — Radó Salamon utazó Budapest. — Seidne Armin kereskedő Budapest. — Audron Ferenc gyáros Poibes. — Ronai Mór utazó Budapest. — Oblath Lajos utazó Budapest. — Weigl Henrik utazó Budapest. — Deutsch Jenő kereskedő Lugos. — Fuchs Lajos utazó Bécs. — Eiferman Zsigmond utazó Bécs. — Schwarcz Ernő utazó Remscheid. — Dorova Károly utazó Budapest. — Weinstein M. birtokos Belényes. — Fröhner János utazó Schlackenau. — Wiener Mór utazó Budapest. — Fodor Jenő kereskedő Győr.

Központi szálloda. Berkes Arminé, gyógyszerész neje és nővére Margit Csermő. — Bódi József igazgató Világos. — Dr. Rozvány Jenő ügyvédjelölt Szolnok. — Rózsa Lajos utazó Debrecen. — Arm József utazó Szeged. — Neustetter C. H. utazó Stuttgart. — Husnik Károly utazó Nikolsburg. — Reisner Zsigmond malomtulajdonos Gyula. — Princz N. kereskedő Temesvár. — Stein Vilmos utazó Budapest.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

S z e s z ű z l e t.

— November 2. —

Mai jegyzetünk: Készárú nagyban nyers szesz 118 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót. Esztricholt mosók 12/80—13— korona mmázánként.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— November 2. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig, öreg közép páronként 300—400 kilogramm súlyban 107—8 fillérig, fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 113—4 fillérig, fiatal közép páronként 251—320 kilogramm súlyban 113—5 fillérig, fiatal könnyű páronként 250 kilogramm terjedő súlyban 113—4 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 280 kilogrammon felül súlyban 116—7 fillérig, közép páronként 240—260 kilogramm súlyban 114—5 fillérig, könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban 112—3 fillérig.

Budapesti ár- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 2.

Déltőzsde. Buzakinál mérsékelt, vételkedv korlátozott. Kedvező irányzat mellett 30,000 métermázsa került forgalomba, változatlan áron. Egyéb gabonanemek változatlanok. Időjárás szép.

Kéltőzsde. Berlin változatlanok.

Zárás 12 órakor

Buza 1904. áprilisra	7.55 — 7.56
Rozs 1904. áprilisra	6.65 — 6.67
Zab 1904. áprilisra	5.78 — 5.59
Tengeri 1904. áprilisra	5.30 — 5.31
Répe 1804. augusztusra	11.80 — 11.90

Zárás 5 órakor

Buza 1904. áprilisra	7.56 — 7.57
Rozs 1904. áprilisra	6.66 — 6.67
Zab 1904. áprilisra	5.57 — 5.58
Tengeri 1904. áprilisra	5.30 — 5.31
Répe 1904. augusztusra	11.80 — 11.90

— Az aradi közuti vaspálya és téglyagyár részvénytársaság forgalmi kimutatása 1908. október 16-tól 31-ig. Személyszállítás 1908. október 16-tól 31-ig 3219 személy, bevétel 4412 korona fillér, 1902. október 16-tól 31-ig 19049 személy, bevétel 8772 korona 70 fillér, 1908. január 1-től október 31-ig 423480 személy, bevétel 81766 korona 10 fillér, 1902. január 1-től október 31-ig 393081 személy, bevétel 75736 korona 60 fillér. Teherszállítás 1908. október 16-tól 31-ig 2742550 kg., bevétel 3825 korona 75 fillér, 1902. október 16-tól 31-ig 2217520 kg., bevétel 2664 korona 57 fillér, 1908. január 1-től október 31-ig 40399510 kg., bevétel 46270 korona 94 fillér, 1902. január 1-től október 31-ig 32560780 kg., bevétel 37632 korona 44 fillér.

Biztos állás!!!

Dr. Vaszkó György és Gilányi János Vezérkönyv az általános műveltség terjesztésére című munka az, melynek segélyével bárki, egyedül minden más könyv nélkül képes arra, hogy rövid idő alatt a polgári 4 osztályából **sikeresen** tehessen vizsgálatot. Mindazoknak tehát, kik a minősítést elnyerni óhajtják, melyre a kvalifikációra való előrehaladásban szükségük van, vagy maguknak biztos jövőt kívánnak szerezni, ajánljuk azonnali megvételre a

„Vezérkönyvet,”

melynek segélyével biztosan célt érhetnek.

Kapható:

INGUSZ I. és FIA

könyvkiadóhivatalában Aradon,

Weitzer János- (Templom) és Kazinczy-utca sarkán.

Ára 8 korona. — Vidékre bérmentve.

CSARNOK.

Morán János.

— Ruthén történet. —

Irtá: Széplaludi Ö. Ferenc.

(Polytatis.)

Iván odanyomta a fiút a magas, csontos ember kezébe, a kinek az ábrázatán úgy eláradt egyszerre a virtuscselekvés vágya, hogy alig várta, hogy megmutassa katonavoltát.

Az öreg nagyszony hangosan elkezdett kacagni.

— No, édes jó fiam, ha az a puska maga nem lövi meg a csókat, meg a szarkát, Morán Jankótól nyugodtan alhatnak.

János azonban folszedte a sátorfáját, félvállára kapta a puskáját s ment egyenesen a gyümölcsösnek.

— Hát hiszen az almák alatt is jól fog esni az alvás! — szolt a nagyszony.

— Én meg azt mondom újra, nincs olyan ember, a ki ne érne valamit.

— No, no ...

A gyümölcsösben csakugy durrogtak a puska lövések.

— Még utoljára meglövi Jankó a szarkát? Igy szolt a nagyszony a ház körül foglalatostkodó fiának.

Nem sokáig kell vala várakozni és Morán János egy tucat csókat és szarkát fektetett a fiatal gazda asztalára.

— Meglöttem ér a bosnyákok is?!

— Látod, édes anyám, hogy már övi a puska! — enyelgett Iván a nagyszonyynyal.

János ezalatt zsebébe csuszította a fényes koronákat.

— Holnap már újra ott fog heverészni az ereszt alatt! ...

Morán János pedig már három órakor hajnalokor ott járta a gyümölcsöst katonafilintával. A szegény csókok meg szarkák el sem képzelhették, miért lett olyan halálos ellenségök, mikor eddig csak a földnek volt nehéz, hova lefeküdt.

Azt nem látta senki, mikor Morán János este bevonult a csók lakába s az asztalán sorba kirakta a fényes koronákat. Egy-egy könyccsepp is hullott rájuk. Eszébe jutott Orenka a gömbölyű vállával, hamis fekete szemével, a hajába tűzött sárga virággal, meg az erős, munkabíró karjával s csókra termelt pici piros szájjával.

— De nem is marad a tied örökre, Csaszin Péter, arra esküszöm! Hadd gyűljön csak rákásra ez a pénz, majd ugy megcsengetem elted, hogy jobban meghallja, akár a gornyesi nagyharangot.

Morán János oda gondolt arra a szegény kis falura, hova Csaszin Péter elszöktette az ő feleségét, akit sohasem fog hívni Csaszin Péter nének, ha még ugy csókolgatja is piros orcáját. A ki Morán Jánosnak esküdött, az Csaszin Péternek csak hazudik!

Megborzolta hosszú, bozontos haját, foga közé kapta kis makrapipáját s ugy villogott a szeme, mintha azt sem bánná, hogy a sok csóka és szarka helyett egyszer csak Csaszin Péter szállna oda a fa tetejére ... korona sem kellene érte ...

Egy reggel aztán arra viradt a Vilkovics nagyszony, meg a fiatal gazda is, hogy aligha le nem lötte már Morán János valamennyi csókat és szarkát. Hanem azért ő csak tovább még mindig tovább lövöldözött ...

— Katona voltam, a bosnyák a megmondhatója! ... Jer csak egyszer ide, Csaszin Péter! ... Vagy elmegyek én hozzád ... De nem köszönöd meg, azt tudom! ...

(Vége következik.)

NAPIREND.

November 3. Kedd. Róm. kath. naptár: Malachiás. — Protestáns naptár: Malachiás. — Görög-keleti naptár (október 21.): Hiláron. — A nap két 6 óra 32 perckor, nyugszik 4 óra 22 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Breklye-museum helyisége melletti illesztőterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött távirati szerint a mai napra a következő időjárás várható: Enyhe, nyugaton csapadék.

November 3. A Kölcsey-egyesület irodalmi szakosztályának ülése délután 5 órakor (Breklye-museum.)

Nemzeti színház.

Bérlet 34. sz.

Páros.

Kedden, 1908. évi november hó 3-án:

Forgószél kisasszony.

Énekes bohózat 3 felvonásban. Irták: Kratz és Stobitzer. Fordította: Beöthy László.

SZEMÉLYEK:

Paul Roland	Bónis Lajos.	Blanche, neje	Almásy Lola.
Aurélia, neje	Bácsné.	Serignan	Könyves J.
Lebardieu	Békes Gyula.	Dudóis	Püredi J.
Claire, neje	Pajor Agnes.	Benolt, káplár	Simon Jenő.
Gaston, fiuk	Sarkadi A.	Charlotte	Gőz Aranka.
Lianne	Rózsa Lili.	Mill	Szilassy J.
Ravellin	Marházi M.	Egy ör	Juhai József.

Kezdetek este 7 és fél órakor.

Huzás

már folyó évi november hó 19., 20.

Tessék

a következő szerencseszámok közül választani:

13237	4266	34636
4272	65125	53973
65107	91760	53951

Ezen

Osztálysorsjegyek

kizárólag csak nálunk kaphatók és megrendelhetők.

Ára:

Egy nyolcad	Kor. 1.50
Egy negyed	Kor. 3.—
Egy fél	Kor. 6.—
Egy egész	Kor. 12.—

Aradi Ipar- és Népbank

pénzváltó-üzlete Aradon, Fehér-Kereszt épület.

2336

Megyei és városi telefon sz. 100.

KRAUSZ PAULIN

könyv- és papirkereskedése

Arad, Deák Ferenc-utca 2. sz.

Az őszi idény beálltával van szerencsém a t. olvasó közönség figyelmét

75.000 kötetből álló első legnagyobb

kölcsonkönyvtáramra

felhívni, amelyben minden jelentékeny újdonság magyar, német, francia és angol nyelven raktáron van.

A havi bérlet (melyen leszállítva) 1 kor. 20 fill.

A tanuló ifjúság részére csupán 80 fill.

Egyes kötetenként olvasási díj egy hétre 8 fill.

Vidéki bérlet a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek! Könyv- és papirkereskedésben kedvezményes áron kaphatók: Mindennemű levélpapírok.

Irodaberendezések.

Képes levelezőlapok és albumok, stb. Fali-, zseb- és minden egyéb naptárak. Alkalmi vételek ifjúsági művek, meséskönyvek és egyéb irodalmi művekben.

Bel- és külföldi divatlapok és folyóiratok raktáron, ugy bérletben, mint egyenként; ugyanezeket megrendelés esetén pontosan házhoz szállítom.

Kiváló tisztelettel:

Krausz Paulin.

könyv- és papirkereskedése
Deák Ferenc-utca 2. sz.

APRÓ HIRDETESEK.**Egy 4 esetleg 5 szobás**lakás november hó 1 ére olcsón
kiadó, Halász-utca 27. 1968**Weitzer János toll.**Doboza
2 kor. 40 fill.

Nikkelezett aczélból. 2252

Kapható: **Ingusz I. és Fianál.**
Telefon 517.**Két szobás udvari lakás**november 1-től kiadó. Csiky Ger-
gely-utca 18. szám. 2269**Intelligens idősebb nő,**szorgalmas, me bizható, ajánlja
magát magányos urhoz, előkelő
urnőhöz házvezetőnőnek. Címe a
kiadóban. 2326**Egy intelligens fiatal hölgy,**tisztességes jó családból, elárusító-
nőnek felvétetik. Cím a kiadóhi-
vatalban. 2337

Telefon 242. sz.

Lakás változtatások

alkalmával

villanyos-csengő**átalakításokat**

és 2071

ujberendezéseket

gyorsan és pontosan végez

Kalmár **** * József**

villanyműszerész

ARAD, Salacz Gyula-utca 2. sz.

Központi kávéházzal szemben.

Varrónő,

aki a legkomplikáltabb tollettek

elismert jó izléssel

és gyorsasággal készít

ajánlkozik házakhoz.Szíves megkeresések Kápolna-
utca 2. sz. ajtó 4. 2087

24608—1903.

Hirdetmény.Reusz Sándor aradi lakos a
Baross parkban bérelt kioszkra en-
gedélyezett italmérés várható for-
galmáról szerkesztett összeírású
jegyzéket az állami jövedékről szóló
1899. évi XXV. t. cz. 17. §-a és
az erre vonatkozó utasítás 17. §-a
értelmében 1903. évi november
hó 2-től számítandó 8 napra a
fogyasztási adófelügyelőség hi-
vatalos helyiségében közszemlére
azzal tesszük ki, hogy azt nem
csak nevezett megtekintheti, ha-
nem az abban kitüntetett forgalmiadatokra nézve az ipartestület és
kereskedelmi testület is nyújthat
be a város fogyasztási adófelügye-
lőségénél észrevételeket.Arad sz. kir. város tanácsának
1903. évi október hó 24 én tartott
üléséből.

A városi tanács.

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.**DEUTSCH IZIDOR**

órás és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Alkalmi vételek és eladások.Legnagyobb választék és legolcsóbb
bevásárlási forrás.**Ékszertárgyak,**tört arany és ezüstművek kész-
pénzért a legmagasabb árban meg-
vételnek vagy más új tárgyakra
átcsereleltetnek. 1897

—Kéretik kísérletet tenni.—

4051—1903. pm.

Pályázati hirdetmény.Arad sz. kir. város törvényha-
tósági bizottságának 22602—1903.
számu határozata alapján Arad sz.
kir. város törvényhatóságánál szer-
vezett s évi 2200 korona fizetéssel
és megfelelő lakbérrel javadalma-
zott pénztári ellenőri állásra ezen-
nel pályázatot hirdetnek.Felhívom tehát mindazokat, kik
ezen állást elnyerni óhajtják, s az
1893. évi I. t. cz. 18. §-ában kö-
rülírt képesítéssel bírnak, miszerint
a kellőképen felszerelt kérvényei-
ket hozzám 1903. évi november hó
9 ig bezárólag annál is inkább be-
mutassák, mert a későbbben ér-
kező folyamodványok tekintetbe
vétetni nem fognak.Megjegyzem, hogy a megvá-
lasztott egyén évi fizetésének meg-
felelő óvadék letételére köteles

Arad, 1903. évi október hó 29.

Institóris,
polgármester.

M. kir. szabadalmazott

Tüzi fecskendőkés hozzávaló mindennemű tömlők
(csövek)**Községeknek legalkalma-
sabb,** mert homokos és sáros víz
használatánál sem tagadják meg
a szolgáltatást, — a gép jó műkö-
désért 3 évi jótállás (ingyen javítás).

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyukés hozzá való legjobb minőségű
gumi csövek gyári áron.A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, ezáltal a szivattyu
nem romlik és a bort nem ronthatja,
a gépezet jó működéseért 3 évi
jótállás, ingyen javítás.**K u t a k**

a hozzávaló csövekkel gyári áron.

Hönig Frigyes

harangöntőnél 1418

Arad, Rákóczy-utca 28. sz.

Mindennemű javítások elfogad-
tatnak.**MINDEN HOLGYNEK
SZÜKSÉGES ARCZBORE MEGVÉDÉSÉRE A
FÖLDES-FÉLE****MARGIT-CREMET**

használni.

Ezen kitűnő összeállítású és most már az egész művelt világban el-
terjedt készítmény nem zsíros kenőcs, hanem a bőr által azonnal fel-
szívódó vegykészítmény. Teljesen ártalmatlan és azért bármily hosszú
ideig használva sem árt. Par napi használat után megszüntet szeplőt
májfoltot, bőrpírkát (mitesszer) és minden arcztisztatlanságot. Massaza-
hoz használva eltünteti redőket, himlőhelyet stb.

Csakis azon készítménynek valódiak, a melyek ezimeres védjeggyel vannak lezárva.

Hamisítványoktól tessék óvakodni!

Egy tégely ára 1 korona. 1569

Margit szappan 70 fillér.

Margit pender 1 kor. 20 fill.

Kapható Aradon az összes gyógyszerárakban és drogueriában.

Apatfalván: Tar Imre, Battányán: Fodor István, Vargha Antal, Borosjenőn: Pintér Fe-
rencz, Boros-Sebősen: Zangeri Gyula, Berzován: Szokoly Sándor, Cs. Apácán: Bonomi
Antal, Cs. Palotán: Nagy Albert, Csérmén: Berkes Ármán, Elekén: Ifj. Pekker István,
Földeseken: Boros Károly, Glogovácson: T. Zombory János, Gurahonczon: Molnár István,
Győröken: Masznyik Dániel, Kis-Jenőn: Bayer György, Kevermesen: Schlögl Pál, Kun-
ágóan: Fejes Lajos, Kúrticsen: Hackenberger László, Mogygyesgyházán: Kelemenyi
Ferencz, Mező-Kovácsgházán: Szabady Viktor, M.-Radnán: U. Kossuth Pál, Nagy-Halma-
gyon: Hanzeros Adám, Nagy-Zerindon: Vály Géza, Ó-Pecskén: Kokezin János, Pankolán:
Pósevit Gusztáv, Pityarozon: Szabados József, Székudvaron: Fromm D. Traugott, Si-
mándon: Csiky Lukács, Soborsinban: Károlyi Kálmán, Szemlaken: Hauszler Sándor,
Tanczon: Kuntz János, és Új-Aradon: Ternaigó Géza urak gyógyszerárakban.**A vásár alkalmából**tűzkárunknál megsérült áruk **rendkívül olcsó árban** kaphatók.Eladásra kerülnek: nagymennyiségű **asztalnemű, vásznok és ruhakel-
mék,** stb. stb.A most áruba bocsájtandó cikkek nem annyira sérültek, mint füstösök vagy víz
által rongálódtak, — tehát igen jól használható.

Tisztelettel

ROSENBLUH H. és TÁRSA.

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy az őszi idényre valódi igen szép értékes antique

PERSA ÉS SHYRNA

szőnyegek érkeztek, melyeknek megtekintésére a műértő közönséget bátor vagyok meghívni és egyben dusan felszerelt raktárat szőnyeg, függöny, ágyterítő, paplan, matracs, gyapju-takaró, valódi linoleum és pokróczban ajánlani.

DOMÁN SÁNDOR

Arad, Szabadság-tér 17.